

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΕΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΕΤΟΣ Α'. ΦΥΛΛ. ΕΤ'.

18 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1873.

ΠΑΤΡΙΣ

ΚΑΙ

ΚΟΣΜΟΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

(ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ).

Τινές τῶν ἀναπετασάντων τὴν σημαίαν τῶν ἀπολύτων ἐλευθεριῶν καὶ ζητησάντων τὴν ἐν τῷ κόσμῳ κατεδάφισιν τῶν συνόρων ἐνόμισαν ὅτι εἶνε ἀσυμβίβαστον τὸ αἰσθημα τῆς φιλοπατρίας πρὸς τὰς κοσμοπολιτικὰς ἀρχὰς τῶν, καὶ ὅτι ἐπομένως ὁ κοσμοπολιτὴς δὲν πρέπει νὰ ἀναγνωρίζῃ ἰδίαν πατρίδα. Ἐδάφιά τινα τοῦ Εὐαγγελίου (1) ἐνόμισαν ὅτι ὑπέθαλψαν τὴν ἰδέαν τῆς κοινοκτημοσύνης, ὅτι αὐτὸς ὁ Πίνδαρος οὕτως ἠγνόησε τὸν κοσμοπολιτισμὸν κηρύττων ὅτι: «Ἄπανα χθόνων ἀνδρῶν γενναῖα πατρίς» ἢ τὸ ἕτερον: «ὡς πανταχοῦ γε πατρίς ἡ βόσκουσα γῆ,» ὅτι τέλος ταῦτα ἔλεγεν ὁ Δημόκριτος ἀποφανθεὶς ὅτι «ψυχῆς ἀγαθῆς πατρίς ὁ σύμπας κόσμος» (2).

Μόνον λοιπὸν διὰ τῆς προγραφῆς τοῦ αἰσθήματος τῆς πατρίδος ἐνόμισαν ὅτι ἠδύνατο νὰ ἐννοηθῇ ὁ κοσμοπολιτισμὸς, λησμονοῦντες ὅτι ἔτι εἶνε ἡ οἰκογένεια

πρὸς τὸ μέλος αὐτῆς, ὅτι ἡ πολιτεία πρὸς τὸν πολίτην, τὸ αὐτὸ, ἐν γένει εἶπειν, εἶνε ὁ κοσμοπολιτισμὸς πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Ὑπάρχει ἀλληλουχία τις ἐνεργειῶν καὶ φίλτρων, ὁμοιότης τις δικαιωμάτων καὶ καθηκόντων καὶ ἐν τῷ οἴκῳ, καὶ ἐν τῷ ἔθνει καὶ ἐν τῇ πολιτείᾳ.

Ἡ οἰκογενειακὴ στοργὴ εἶνε ὑποδιαίρεσις τῆς φιλοπατρίας, αὕτη δὲ καταμερισμὸς, οὕτως εἶπειν, τοῦ αἰσθήματος ὅτι ἔχομεν ὑπὲρ τῆς κοινῆς τῶν ἀνθρώπων πατρίδος. Ἡ πατρίς καὶ ἡ ἐθνότης εἶνε ἀναγκαιότατα ἐν τῷ κοσμοπολιτισμῷ, ὡς εἶνε φυσικὴ καὶ ἡ οἰκογενειακὴ στοργὴ καὶ ἔννομος ἡ ἰδιοκτησία ἐν τῇ πολιτείᾳ. «Εἶνε πεπλανημένη δοξασία, λέγει ὁ Κύρ. Lange (1) ὅτι ὁ σκοπὸς καὶ τὸ τέλος τοῦ ἀνθρωπισμοῦ συντελεῖ εἰς τὴν ἐξάλειψιν πάσης ἐθνικότητος. Παρὰ τῶν Ῥωμαίων μαθάνομεν τὸν τρόπον, δι' οὗ δύναται τις νὰ περιβάλῃ τὴν ἰδίαν ἐθνικότητα, νὰ φθάσῃ δὲ συνάμα εἰς τὸν ἀληθῆ ἀνθρωπισμόν.»

Τινές κοινωνιολόγοι ἐνθουσιῶντες ὑπὲρ τῆς παγκοσμίου ὁμοσπονδιακῆς ἐνώσεως τῶν λαῶν ὑπὸ μίαν σημαίαν κοινὴν καὶ ἓνα ἡγεμόνα, τὸν ἠθικὸν νόμον, ἐπιζητοῦσι τὴν καταστροφὴν τῶν συνόρων, ἦτοι τοῦ οἰκογενειακοῦ ἀσύλου τῶν ἔθνων καὶ προγράφουσι τὸ αἰσθημα τῆς φιλοπατρίας, ἀποκαλοῦντες τοῦτο ἀπλῆν

(1) Κατὰ Λουκᾶν 44 § 26. — Πρ. Ἀποστολ. 2 § 44 καὶ 157.

(2) 2 το. Β' σελ. 17.

(1) Ἐν τῷ εἰσιτηρίῳ μαθ. τῆς κλασσικῆς φιλολογίας.

πρόληψιν, υποστηριζομένου και υπό άλλων μὲν ἰδίως δὲ υπό τῶν διαφρημισθέντων δογμάτων τῶν Στωϊκῶν.

Ὁ ἀρχαῖος Ῥωμαῖος, τοῦ ὁποῦ τοῦ ἔδῃ πρὸς τὸν κοσμοπολιτισμὸν τάσις ἐδηλώθη υπό πολεμικὴν καὶ κατακτητικὴν μορφήν ἐκέρυττε πατρίδα αὐτοῦ τὸν κόσμον ἅπαντα, εἰς ὃν ἤθελε ν' ἀποδώσῃ τὸ ὄνομα τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος του. Ὁ Σενέκας ἀνακηρύττων τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους ἀδελφούς του, «Μέλη, λέγει, εἴμεθα πάντες ἐνός και τοῦ αὐτοῦ σώματος. Ἡ φύσις ἐπλασεν ἡμᾶς ἀδελφούς, ἀφ' οὗ και ἐκ τοῦ αὐτοῦ πληοῦ και πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἐδημιουργήσεν ἡμᾶς. Ἄς ἔχωμεν λοιπὸν ἐν τε τῇ καρδίᾳ και ἐν τῷ στόματι τὸν ἐξῆς στίχον: «Ἀνθρώπος εἰμὶ και οὐδὲν ἀνθρώπινον ξένον λογίζομαι (1)». Ὁ Ἀφρικανὸς ὁπαδὸς τῶν Στωϊκῶν δὲν ὀνομάζει ἑαυτὸν ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς γωνίας τῆς γῆς, ἐν ἣ ἐτέχθη, ἀλλὰ καλεῖ ἑαυτὸν μὲ τὸ ὄνομα Κόσμιος, οὐχὶ Ἀθηναῖος, ἢ Ἀργεῖος, ἢ ἄλλο τι. (2). Παρὰ Πλούταρχον δὲ σώζεται τεμάχιον τῆς κοσμοπολιτικῆς φιλοσοφίας τοῦ ἰδρυτοῦ τῆς Στωϊκῆς Σχολῆς: «εἶνα μὴ κατὰ πόλεις μὴδὲ κατὰ δήμους οἰκῶμεν ἰδίως ἕκαστοι διωρισμένοι δικαίως, ἀλλὰ πάντας ἀνθρώπους ἡγέμεθα δημότας και πολίτας, εἰς δὲ βίος ἢ και κόσμος, ὡσπερ ἀγέλης συνόμου νόμῳ κοινῷ συντρεφόμενης.» Αἱ ἰδέαι τῶν τολμηρῶν κοινωιστῶν Νταβλῆ, Καμπανέλλα κλπ. δὲν εἶνε καθαρὰ παράφρασις τῶν λόγων τούτων τοῦ Ζήνωνος;

Ἄλλος χρυσορρῆμων κοσμοπολίτης, ὁ ἡδισπῆς Πλούταρχος ἀναφέρει τὸν ἐξῆς στίχον:

«Ὁρᾶς τὸν ὑψοῦ τὸν δ' ἀπείρον αἰθέρα
και γῆν περίξ ἔχονθ' ὕγρας ἐν ἀγκάλαις;»

«οὔτοι τῆς πατρίδος ἡμῶν,» ἐπιφωνεῖ, αἴροι εἰσι και οὐδεὶς οὔτε φυγᾶς ἐν τούτοις, οὔτε ξένος, οὔτ' ἀλλοδαπός, ὅπου τὸ αὐτὸ πῦρ, ὕδωρ, ἀήρ, ἀρχοντες οἱ αὐτοὶ και διοικηταὶ και πρυτάνεις, ἥλιος, σελήνη, φωσφόρος· οἱ αὐτοὶ νόμοι πᾶσιν, ὑφ' ἐνός τάγματος και μιᾶς ἡγεμονίας,

(1) Σενέκας ἐν ἐπιστ.

(2) Πλούταρχ. περὶ φυγῆς V.

τροπαὶ βόρειοι, τροπαὶ νότιοι, ἰσημερία, πλειὰς ἀρκτούρος, ὦραι σπόρων, ὦραι φυτειῶν· εἰς δε βασιλεὺς και ἀρχῶν θεός, ἀρχὴν τε και μέσα και τελευταίην ἔχων τοῦ παντός, εὐθεία περαίνει κατὰ φύσιν περιπορευόμενος· τῷ δ' ἔπεται δίκη τῶν ἀπολειπομένων τοῦ θεοῦ νόμου τιμωρός, ἢ χρωμέθα πάντες οἱ ἄνθρωποι γῆσει πρὸς πάντας ἀνθρώπους, ὡσπερ πομπή (1).»

Ἡ ἰσοβίος προσκόλλησις εἰς τὸ πατρῶον ἔδαφος, ἢ ἀποκλειστικὴ πρὸς τὴν χώραν τῆς γεννήσεως, τὴν εἰδικὴν τέλος πατρίδα, ἀγάπη, ἐφάνη ψεκτέα και ἀντικειμένη εἰς τὰς κοσμοπολιτικὰς ἀρχάς.

Ὁ Στρατώνικος ἰδὼν ποτε Σερρίφιόν τινα, οὐδὲ ἐξελθόντα, οὐδὲ διανοούμενον νὰ ἐξέλθῃ ποτὲ τῆς νήσου, «ποῖα, εἶπε πρὸς αὐτόν, ἐκ τῶν ἀδικημάτων τιμωροῦνται δι' αἰφυγίας;» — Ἡ βραδιουργία ἀπεκρίθη ὁ Σερρίφιος. — «Και ἐτι δὲν ἐβραδιούργησας ὅπως ἐκ τῆς στενοχωρίας ταύτης ἀποστῆς;» Διογέννης δὲ ὁ κυνικός πρὸς τὸν εἰπόντα πρὸς αὐτόν ὅτε κατεδικάσθη υπό τῶν Συνοπέων εἰς φυγὴν — «και ἐγὼ, ἀπεκρίθη ὁ δεικτικὸς φιλόσοφος, κατεδικάσα αὐτοὺς εἰς τὴν ἐν τῷ Πόντῳ διαμονήν.»

Ἐκ τῶν λόγων τούτων δύναται τις νὰ συμπεράνῃ πόσον ἐφέγετο ἡ ἰσοβίος ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι διαμονή, ἀντικειμένη πρὸς τὸ κοινωικὸν τῶν ἀρχαίων πνεῦμα, καθιστῶσα τὸ πνεῦμα τῶν τοιοῦτων ἰσοβίων κατοίκων βραδύ ἔνεκα τῆς ἀμιξίας, τῆς παντελοῦς ἀγνοίας ἄλλων τόπων και ἀνθρώπων και ἐν γένει τῆς μισανθρωπίας. Ἐὰν δὲ ταῦτα μεταφέρωμεν και εἰς στενότερον κύκλον, εἰς τὴν οἰκογένειαν, και ἰδῶμεν ἀνθρώπον τινα συγγενιζόμενον μόνον μετὰ τῆς οἰκογενείας του και μὴ ἐξερχόμενον τοῦ οὐδοῦ τοῦ οἴκου του, διότι και τροφήν και περίπατον ἀπολαμβάνει μετρίως ἐν τῇ οἰκίᾳ και εὐχαριστεῖται οὐχ ἥττον οὕτω βίων θέλομεν ἀντιληφθῆ καλλίτερον τῆς ὀρθότητος τῶν λόγων τούτων.

Τὸ ν' ἀναγνωρίζῃ τις μίαν πατρίδα ἰδίαν, μεθ' ἧς τὸν συνδέει σειρά τερπνῶν ἀναμνήσεων, ὁμοίους τυχῶν μετὰ τῶν

(1) Αὐτόθι ἐνθ' ἀνωτέρω.

συμπατριωτῶν του, δὲν δηλοῖ ὅτι πρέπει νὰ μὴ ἀναγνωρίζῃ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους ἀδελφούς, ὁμοίως πλάσεως και προσρισμοῦ ὁμοίου, ὁμοίως γεννήσεως και θανάτου, δὲν δηλοῖ ὅτι μόνον ὁ χώρος ἐν ᾧ ἐγεννήθη πρέπει νὰ ἦνε ὁ μόνος και φίλτατος αὐτῷ χώρος τῆς γῆς, διότι πᾶς ἄνθρωπος ὅπου και ὑφ' ὁποιοῦνδήποτε γεννηθῆ ἀνήκει εἰς τὸν αὐτὸν κόσμον, εἰς αὐτὸ τὸ ἐλάχιστον τμήμα τοῦ συμπαντος, τὸ ὁποῖον ὁ ἀνθρώπινος ἐγωϊσμός ὠνόμασε κόσμον, χάριν δηλαδή τοῦ ὁποῦ ἐπλάσθη τὸ σύμπαν. Ἄλλ' ἀφ' ἑτέρου ὁ ὑπερβολικὸς κοινωισμὸς τῶν κοσμοπολιτῶν, θελήσας νὰ καταστήσῃ πάντας μὲν τοὺς ἀνθρώπους κοσμοπολίτας και ἀνευ ἐθνικότητος, ἔπρεπε νὰ προγράψῃ ἐκ τοῦ λεξικοῦ του τὴν λέξιν πατρίς, ἢ ἐνόμισεν ἀσυμβίβαστον πρὸς τὰς ἀρχάς τοῦ ὑπ' αὐτῶν ἐνοουμένου κοσμοπολιτισμοῦ;

Πολλάκις μεγάλα ἰδέαι μένουσιν ἀνεφάρμοστοι ἐν τῇ ἀνθρωπότητι, διότι περιενοῦνται χαρακτῆρα ὑπεράνθρωπον, ὑπερβολικόν, χιμαιρικόν. Ὁ κοσμοπολιτισμὸς τότε ἠδύνατο υπό πάντων νὰ γίνῃ ἀσπαστός, ὅταν συνεδίβαζε τὴν εἰδικὴν ἐκάστου πατρίδα, τὴν πατρίδα τῆς γεννήσεως και ἀνατροπῆς μετὰ τῆς γενικῆς τῆς ἀνθρωπότητος πατρίδος, ὅταν ἀντὶ νὰ ζητῆ τὴν καταστροφὴν τῶν συνόρων, συνεδίβαζε τὰς ἐθνότητας μὲ τὸν κόσμον συμπαντα, καὶ ὅν τρόπον συνεδίβασται ἢ οἰκογένεια μὲ τὸ ἔθνος, ὁ οἶκος μετὰ τῆς πόλεως. Ὑπὸ τοιαύτην σημαίαν πρῶτος κοσμοπολίτης θέλει εἶσθαι αἰωνίως ὁ θε-ἀνθρώπος Ἰησοῦς.

Πολλοὶ ἐνόμισαν ἀνεφαρμόστους τὰς κοσμοπολιτικὰς ταύτας ἰδέας, ἐβρώμενοι ἐκ τῆς ἀνομοιότητος τῶν διαφόρων πολιτισμῶν, τῶν διαφόρων τάσεων τῶν μερικῶν καταμερισμῶν τῆς ἀνθρωπότητος, ἢτοι τῶν ἐθνῶν, τῆς διαφόρου αὐτῶν εὐφυίας και δραστηκότητος, ἐπιρραζομένης υπό κλιματολογικῶν και ἱστορικῶν περιστάσεων, διαφερουσῶν ἀπ' ἀλλήλων. Ἄλλ' οἱ λέγοντες Ἑλληνικόν, Ῥωμαϊκόν, Ἀμερικανικόν πολιτισμὸν δὲν ἐνοοῦσιν ὅτι ὁ πολιτισμὸς εἶνε πολλαπλοῦς τις, ὅτι ὑπὸ ἄλλας ἀρχάς ἀναφαίνεται ἐν ἐνὶ λαῷ και ὑπὸ ἄλλας ἐν ἄλλῳ. Ὁ ἀρχικὸς πο-

λιτισμὸς, ὁ βασιζόμενος ἐπὶ τῶν ἀκραδάντων νόμων τῆς ἠθικῆς και τῆς ἐλευθερίας εἶνε εἰς, ἐνιαῖος· τούτου δὲ παραφυάδες ἢ καταμερισμοὶ εἶνε οἱ μερικοὶ οὔτοι τῶν ἐθνῶν πολιτισμοὶ, πλησιάζοντες τὸν ἀρχικὸν πολιτισμὸν κατὰ λόγον τῆς ἰκανότητος και εὐφυίας τῶν διαφόρων ἐθνῶν. Ὑπάρχει λοιπὸν εἰς ἀρχικὸς, ἰδανικὸς ἐτι πολιτισμὸς, περὶ ὃν, ὡς περὶ κέντρον θέλοσι στρέφσθαι οἱ μερικοὶ πολιτισμοί, ἕως οὗ ἀφομοιωθῶσι πρὸς αὐτόν· διότι ὑπάρχει, λέγει ὁ Γκιζῶ, ἐν ταῖς περὶ πολιτισμοῦ διδασκαλίαις του, ὀριστικὴ τις ἐνότης, γενικὴ εἰμαρμένη τῆς ἀνθρωπότητος, βέβαιόν τι ἰδεῶδες, πρὸς ὃ σπεύδει ἢ ἀνθρωπότης διὰ τῆς ἐλευθερίας και ἐργασίας. Τὸ ἐνοστικτον τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, ἢτοι τὸ ἰδεῶδες πρὸς ὃ σπεύδομεν, ὑπάρχει εἰς πάντα ἀνθρώπον, ἀλλ' αἴτια διάφορα, κλιματικὰ και ἐθνολογικὰ ἐπιρραζαὶ ἔδωκαν ἄλλοιαν διεύθυνσιν εἰς τὴν πραγματοποίησιν αὐτοῦ· ἐκ τούτου βλέπομεν τὴν διαφορὰν τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ, τοῦ Ἰνδικοῦ, τοῦ Αἰγυπτιακοῦ, τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Ὁ Ἑλληνικὸς ἐξεδήλωσε τὴν πρὸς τὸν κοσμοπολιτισμὸν τάσιν του διὰ τῆς παιδείας, διὰ τῶν ἀποικιῶν, ἄς ἐγκατέστησε και εἰς ἀπώτατα μέρη διὰ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ὁ Ῥωμαϊκὸς ἐξεδήλωθη διὰ τῶν στρατιωτικῶν κατακτήσεων και τοῦ τελειότερου πολιτικοῦ βίου. Οἱ διάφοροι οὔτοι πολιτισμοὶ, διαφερούσιν μὲν ἀπ' ἀλλήλων, ἀλλ' ἔχουσιν ἰδανικὸν τι τέμμα, πρὸς ὃ διὰ διαφόρων διευθύνσεων ἔπεινον. Μολαταῦτα ὁ Μακεδὼν, φέρ' εἰπεῖν ὁ δίδων φιλίαν, γείρα ἐν Περσίᾳ πρὸς τὰς Περσίδας, ἄς ἀναγνωρίζῃ ἀδελφᾶς ἐν τῷ κόσμῳ, τῇ κοινῇ πάντων πατρίδι, δὲν ἐλησμόνει τὴν ἰδίαν πατρίδα και οὔτω συνεδίβαζε τὸ αἶσθημα τῆς φιλοπατρίας πρὸ τὸ τῆς φιλανθρωπίας. Τὴν Μακεδονίαν ἐνόμιζε μίαν οἰκογένειαν και τοὺς Μακεδόνας μέλη αὐτῆς, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Αἴγυπτον, ἄλλας οἰκογενείας, ἀλλὰ μίαν κοινὴν ἐθνότητα, τὴν ἀνθρωπότητα συμπανταν.

Τὸ αἶσθημα τῆς φιλοπατρίας ὑπέστη τὴν ἀνατομίαν τῶν τὰ πάντα θελούντων νὰ ἀνεύρωσι και ὀρίσωσιν. Ὁ Jules Simon παραδεχόμενος τὴν φιλοπατρίαν ὡς φυ-

σικόν αἶσθημα καὶ οὐχὶ ἔξιν, ὡς ἐνόμι-
σαν ἄλλοι, ἢ πρόληψιν ἢ ἔθος, ὡς ἰσχυ-
ρίσθησαν ἕτεροι, ἀποδεικνύει ὅτι εἶνε με-
γέθυσις τῆς οἰκογενειακῆς στοργῆς, ὅτι ἡ
φιλοπατρία εἶνε ἀλυσσός τις, συνδέουσα
λαόν τινα, ἧς οἱ κρῖκοι ἀποτελοῦνται ἐκ
τῶν οἰκογενειακῶν φίλων, τῆς φιλογε-
νίας, φιλοτεχνίας, φιλαδελφείας κλπ.

Ἄλλὰ τὸ ἐνστικτον τῆς φιλοπατρίας,
τὸ αἶσθημα τοῦτο εἰς τοῦ ὁποίου τὴν με-
γάλην δύναμιν ὀφείλεται ἡ παλιγγενεσία
τῶν δουλωθέντων ἐθνῶν, ματαίως ἐπολε-
μήθη ὑπὸ τῶν ἄκρων κοινωνιστῶν, διότι
ὁ κοσμοπολιτισμός, χάριν τοῦ ὁποίου ἤ-
θελον νὰ θυσιάσωσι τὴν φιλοπατρίαν
ἀπαιτεῖ τὴν συνύπαρξιν τοῦ αἰσθήματος
τούτου, ὅπως ἡ πολιτεία τὴν τῶν οἰκο-
γενειακῶν φίλων, καὶ ἐν γένει τοῦ αἰ-
σθήματος τοῦ διέποντος τὰ οἰκογενειακά
αὐτῆς κλάσματα. Ὑπὸ τοιαύτας ἀρχὰς
δύναται τις ἀληθῶς νὰ ἀνακραξῆ μετὰ
τοῦ ὑπίπετου Πινδάρου:

Ὡς πανταχοῦ γε πατρίς ἡ βύδοκουσα γῆ
διότι ἡ μὲν ἐκάστου πατρίς εἶνε μὲν ἴδια,
ἀποτελεῖ ὅμως μέρος τῆς τῶν ὅλων, ὁ
δὲ ἀγαπῶν τοὺς ὁμοεθνεῖς ὡς πλησι-
στέρους, ἀλλὰ καὶ παντὸς ἀνθρώπου φί-
λος ὢν, ὑπάγεται εἰς ἐκείνους τῶν ἀν-
θρώπων, ὑπὲρ ὧν δικαίως δύναται νὰ
λεχθῆ τὸ τοῦ Δημοκρίτου:

Ψυχῆς ἀγαθῆς πατρίς ὁ ξύμπας κόσμος.

T. AMPELAE. (1)

ΒΡΑΧΕΙΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

ΤΗΣ

ΚΑΤΑ ΠΛΑΤΩΝΑ ΤΕΛΕΙΑΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

(Συνέχεια ἴδε φυλ. Ε' καὶ τέλος.)

Α'.) Περὶ τῆς κοινοκτημοσύνης τῶν
γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων.

Οὐδεμίαν πολιτείαν εὐδαίμονα ὁ Πλά-

(1) Τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο ἀνήκει εἰς τὴν «περὶ
τῶν στοιχείων τοῦ ἀνθρωπισμοῦ» πραγματείαν, τοῦ
κ. Τ. Ἀμπελά ἀναγνωσθεῖσαν εἰς τινὰς συνεδριάσεις
τοῦ φιλ. Συλλόγου Παρισαίου κατὰ τὴν Α'
ἐξαμηνίαν τοῦ 1870.

Σημ. Σ. Ἀν. Ε.

των ἐνόμισεν, ἐν ἧ ἤθελον ὑπάρχει μετα-
ξὺ τῶν πολιτῶν ἔρις καὶ στάσις καὶ ἐν
ἧ ἄλλο μὲν ἤθελε νομιζέσθαι τὸ κοινὸν
συμφέρον ἄλλο δὲ τὸ ἴδιον. Ὅθεν, ἵνα,
τῆς ἐπιβλαβοῦς ταύτης διαφωνίας τὰ
σπέρματα κατὰ τὸ δυνατόν ἐκκριθῶσι,
ἐνομοθέτησε μὲν, ὡς ἐν τοῖς ἐμπροσθεν
εἶδομεν, τὴν κοινοκτημοσύνην τῶν στρα-
τιωτῶν τῆς ἑαυτοῦ πολιτείας, ἀλλὰ ὁ-
ξάζων ὅτι ἡ δύναμις τούτου τοῦ κακοῦ
εἶνε μείζων ἢ ὥστε ὑπὸ μόνου τοῦ φαρ-
μάκου τούτου νὰ θεραπευθῆ, ἐπενόησε
καὶ ἄλλο τι μέσον, δι' οὗ νὰ ἀποκλεισθῆ
τὴν πηγὴν τῆς εἰρημένης λύμης. Τὸ μέ-
σον δὲ τοῦτο εἶνε ἡ πολυθρόλλητος ἐκείνη
κοινοκτημοσύνη γυναικῶν τε καὶ τέκνων.

Ἄλλοί μιν τὸ ἐπινόημα τοῦτο ἀπέπτυσ-
σαν, ἄλλοι δὲ διεκωμῶδησαν, ἄλλοι ἀ-
πειδιοπομήσαντο, ἄλλοι ἐδικαιολόγησαν,
ὀλίγοι δὲ ἱκανῶς ἐνόησαν καὶ ὀρθῶς ἐ-
κρίναν. Ὅθεν καὶ διὰ μικροτέρων ἀναγκ-
αίων κρίνομεν νὰ διαλάβωμεν περὶ αὐ-
τοῦ. Τί μὲν ὁ Πλάτων ἐσκόπει διὰ τοῦ
νομοθετήματος τούτου ἐν τοῖς ἐμπροσθεν
ἐλέχθη; νῦν δ' ἐξετάσωμεν ποῖόν τι αὐ-
τὸ τοῦτο εἶνε καὶ πῶς πρέπει νὰ κρίνω-
μεν περὶ αὐτοῦ. Ὁ Πλάτων ἀφαιρῶν τῶν
στρατιωτῶν τῆς ἑαυτοῦ πολιτείας τὰ
δικαίωμα τοῦ συνάπτειν γάμους ἴδια, τὰ
περὶ τούτου παντάπασι ἐπιτρέπει τῇ
θελήσει τῶν σοφῶν ἀρχόντων. Τούτοις
κελεύει ἐν ἐπισήμοις ἡμέραις μετὰ νενο-
μισμένων τελετῶν νὰ συνάπτωσι διὰ
κληρώσεως ἱεροῦς καὶ νομίμους γάμους
τῶν ἐξ ἐκατέρου φύλλου τεταγμένων
πρὸς φυλακὴν τῆς πόλεως ὅσα δὲ τέκνα
ἐκ τῶν γάμων τούτων ἐγενῶντο, ταῦτα
ἀρχὴ τις ἐπὶ τούτῳ τεταγμένη καὶ ἐκ
γυναικῶν καὶ γερόντων συγκεκριμένη, ὡ-
φειλε λαμβάνουσα νὰ κομίζῃ εἰς δημο-
σίον τινα οἶκον, ὃν ὁ Πλάτων ἀνομάζει
σηκόν, ὅπου αἱ μητέρες σπαργάντας
τοὺς μαστοὺς ἔχουσαι, νὰ θηλάζωσιν αὐ-
τὰ, χωρὶς μηδεμίαν νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ
τέκνον τῆς. Ἐνταῦθα οὐδαμῶς εἶνε δεκτὰ
τὰ τέκνα τῶν μὴ δημοσίων διὰ τῶν εἰ-
ρημένων νενομισμένων τελετῶν εἰς γάμον
συνελθόντων, ὡς οὐ δ' ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα
ἐγεννήθησαν ἐκ γάμων ὀψίων ἢ προῶρων.
Ὅτε δὲ οἱ σύζυγοι ἐξετέλουν τὰ καθή-
κοντα ταῦτα διεζευγνύμενοι ἀπῆρχοντο

ἐλεύθεροι ἕως οὗ πάλιν ὑπὸ τῶν ἀρχῶν
πάντες κληθέντες διὰ νέων γαμικῶν δε-
σμῶν συζευχθῶσιν. Αὕτη ἡ τῶν γάμων
καὶ διαζυγίων διαδοχὴ, ἦν ἐπιτετραμ-
μένοι ἦσαν οἱ ἀρχόντες κατώρθου, ὥστε
ἡ αὐτὴ γυνὴ ἄλλοτε μετ' ἄλλων στρα-
τιωτῶν νὰ συνδέηται. Μετὰ ταύτης τῆς
τῶν γυναικῶν κοινῆς κτήσεως τῶν τέκ-
νων, καθόσον πάντες οἱ γονεῖς μὴ δυνά-
μενοι κατὰ τὰ εἰρημένα ν' ἀναγνωρίζωσι
τὰ ἑαυτῶν τέκνα τὰ κατὰ τὸν αὐτὸν
περίπου χρόνον γεννώμενα, ἐνόμιζον καὶ
ἀνομάζον ἑαυτῶν υἱοὺς ἢ θυγατέρας καὶ
ταῦτα πάλιν τούτους μὲν ἀνομάζον πα-
τέρας ἄλληλα δὲ ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφάς.
Αὕτη περίπου εἶνε ἡ κοινὴ ἐκείνη τῶν γυ-
ναικῶν καὶ παιδῶν κτήσις παρὰ Πλά-
τωνι, ἧτις φαίνεται ὅτι ἐνομοθετήθη διὰ
μόνους τοὺς εἰς τὴν δευτέραν τάξιν τε-
λοῦντας διότι περὶ μὲν τῆς τρίτης τά-
ξεως οὐδὲν ὁ Πλάτων ὤρισεν ὡς πρὸς δὲ
τὴν πρώτην τὰ περὶ τοῦ γάμου θὰ ἦσαν
σχεδὸν περιττά, καθόσον οἱ τὰ κοινὰ δι-
οικούντες μὴ δυνάμενοι νὰ προσέλθωσι
τῇ πολιτείᾳ πρὸ τοῦ 40 ἔτους τῆς ἡλι-
κίας παρήρχοντο σχεδὸν τὸν χρόνον τὸν
πρὸς παιδοποιῶν ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζό-
μενον. Οὕτως τὸ μηχανήμα ἐκεῖνο δι' οὗ
ἀποβαίνουσι τὰ τέκνα κοινὰ, γίνεται αἰ-
τία ὁμοιότητος τινὸς ἀγνώστου παντάπασι
ταῖς λοιπαῖς πολιτείας διότι, ἐπειδὴ ἕ-
καστος στρατιώτης νομίζει ἑαυτὸν διὰ
συγγενείας συνδεδεμένον μετὰ πάντων τῶν
εἰς τὴν αὐτὴν τελούντων τάξιν, τοσοῦτον
μεταξὺ αὐτῶν οἱ στενότατοι δεσμοὶ τοῦ
γένους πολυπλασιάζονται, ὥστε παντα-
χοῦ ν' ἀντηχώσιν τὰ ἰδέα καὶ ἰσὰ ὀνό-
ματα τῶν πατέρων καὶ μητέρων τῶν
υἱῶν καὶ θυγατέρων τῶν ἀδελφῶν καὶ
ἀδελφῶν καὶ οὕτω τὰ συγγενικά αἰσθή-
ματα δὲν θὰ περιορίζωνται εἰς τοὺς οἴ-
κους καθ' ἐκάστους, ἀλλ' εὐρέως ἐπὶ ὁ-
λόκληρον τὸν μόνον ἐκείνον οἶκον διαχεό-
μενα θὰ καθιστώσιν αὐτὸν οἰοῖν ἐν μόνον
σῶμα ὑπὸ μιᾶς ψυχῆς ζωοποιούμενον.
Οὕτω οἱ πολῖται ἀφιστάμενοι τῆς σπου-
δῆς τοῦ ἴδιου συμφέροντος τὰς ἑαυτῶν
ταλαιπωρίας ἀμοιβαίως θὰ ἀποκουφίζωσι
καὶ τὰς ἡδονὰς διὰ τῆς κοινῆς καρπώσεως
θὰ ἐπαυξάνωσιν. Οὕτω πάντα τὰ τῆς
πολιτείας μέλη θὰ ἔχωσι πρὸς ἄλληλα

τὸν αὐτὸν λόγον, ὃν ἔχουσιν ἐνὸς μόνου
ἀνθρώπου τὰ μέλη, ὅστις ὅταν πληγῆ
καὶ ἀλγήσῃ ὁ δάκτυλος αὐτοῦ διὰ τὴν
ὑπάρχουσαν σχέσιν μετὰ τοῦ μέλους
τούτου καὶ τοῦ ὅλου σώματος καὶ πάλιν
μεταξὺ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ὁλό-
κληρος διατίθεται ὅθεν καὶ οἱ παρὰ τοῖς
Ἕλλησιν ἐμφαντικωτάτη τῆς τοιαύτης
ὀργανικῆς ἐνότητος φράσις: ὁ ἀνθρώπος
ἀλγεῖ τὸν δάκτυλον: «ὅταν τοῦ ἡμῶν
δάκτυλός του πληγῆ πᾶσα ἡ κοινωνία ἡ
κατὰ τὸ σῶμα πρὸς τὴν ψυχὴν τεταμένη
εἰς μίαν σύνταξιν τὴν τοῦ ἀρχοντος ἐν
αὐτῇ ἥσθετό τε καὶ πᾶσα ἅμα ξυνήλγησε
μέρους πονήσαντος ὅλη» καὶ οὕτω δὲ λέ-
γομεν ὅτι ὁ ἀνθρώπος τὸν δάκτυλον ἀλ-
γεῖ καὶ περὶ ἄλλον ὅτου οὖν τῶν τοῦ
ἀνθρώπου ὁ αὐτός γε λόγος, περὶ τε λύ-
πης, πονούντος μέρους, καὶ περὶ ἡδονῆς,
ραίζοντος καὶ τοῦ τοιοῦτου ἐγγύτατα ἡ
ἀριστα πολιτευομένη πόλις οἰκεῖ ἐνὸς δῆ,
οἴμαι, πάσχοντος τῶν πολιτῶν ὅτι οὖν ἡ
ἀγαθὸν ἢ κακὸν ἡ τοιαύτη πόλις μάλι-
στά τε φήσει ἑαυτῆς εἶναι τὸ πάσχον,
καὶ ξυνησθήσεται ἅπασα, ἢ ξυλλυπή-
σεται».

Οὕτω πᾶσαν μὲν βίαν καταστέλλει
πᾶσαν δὲ στάσιν ἀποσβέννυσιν ὁ φόβος
μήπως ἀμαρτήσῃ τις εἰς τοὺς ἱεροὺς τῆς
σύσεως νόμους ἐν δὲ τῇ πολέμῳ διὰ τοῦ
δεσμοῦ τῆς καθολικῆς ἐκείνης συγγενείας
πάντες οἱ στρατιῶται τοσοῦτον θὰ ἦνε
συνδεδεμένοι καὶ διὰ τῶν αἰσθημάτων ἐ-
κείνων τῶν οὐδὲν ἦττον ἰσχυροτάτων ἢ
γλυκυτάτων τοσοῦτον θὰ διασφλέγωνται,
ὥστε ἀληθῶς ν' ἀποβαίνωσιν ἀπῆλπιτοι
τοῖς πολεμίοις. Εὐδαίμων λοιπὸν ἡ τοι-
αύτη πόλις, ἐν ἧ ἡ παλαιὰ ἐκείνη ἐπι-
κρατεῖ παροιμία «τὰ τῶν φίλων πάντα
κοινὰ» ἐν ἧ κοινὰ μὲν εἰσι κατὰ τινα
τρόπον αἱ γυναῖκες κοινὰ δὲ τὰ τέκνα
κοινὰ δὲ καὶ πάντα τὰ ἀγαθὰ ἐν ἧ μετὰ
μεγίστης σπουδῆς πᾶν ὅτι ἴδιον καλεῖ-
ται παντάπασι ἐκ παντὸς τοῦ βίου
ἐξωθεῖται ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε αὐτὰ ταῦ-
τα, ἅπερ ἡ φύσις ἴδια ἐχορήγησε κατὰ
τινα τρόπον ἀποβαίνουσι κοινὰ, ἵνα δη-
λαθῆ καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ τὰ ὦτα καὶ
αἱ χεῖρες φαίνωνται ὅτι πρὸς κοινὴν ὠ-
φέλειαν ὄρωσιν, ἀκούουσι καὶ πράττουσι
καὶ πάντες τὰ αὐτὰ μὲν ἐπαινοῦσι καὶ

ψέγουσι τοῖς αὐτοῖς δὲ χαίρουσι καὶ τοῖς αὐτοῖς ἀγαθοῖσι καὶ τέλος, ἐν ἧ πάντες οἱ νόμοι ἐνός στοχάζονται τοῦ καταστῆσαι τὴν πολιτείαν ἐντελῶς μίαν. Καὶ τοι πιθανῶς τῶν νομοθετημάτων τούτων τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα ὑπὸ τοῦ ἐπινοήσαντος αὐτὰ ἐκτίθενται, οὐδὲν ἦπτον ἔχοντες ἐνταῦθα περιφανῆς παράδειγμα φαντασίας ἐκτροπομένης περαιτέρω ἢ ὅσον ἀρμόζει εἰς φιλόσοπον καὶ ἀντὶ τῆς ἀληθείας κενὰς εἰκόνας ἀσπαζομένης. Πρῶτον οὐδεὶς ὑπάρχει μὴ συνορῶν ὅτι ταῦτα, ἅπερ ὁ Πλάτων συνιστᾷ εἰς μέγισταις δυσκολίαις περιπεπλεγμένα καὶ ὅτι ἡ διατήρησις αὐτῶν εἰσαχθέντων ἀποβαίνει ἀδύνατος. Οὐδ' ὅλως εἶνε παράδοξον ἐκ τῆς ὁμοιότητος τῶν υἱῶν πρὸς τοὺς γονεῖς νὰ διαχειρίζεται ἡ ὑπόψια τῆς ἀμοιβαίας αὐτῶν συγγενείας, ὡς οὐδ' ἐκείνο ἕκαστον λανθάνει, ὅτι δὲν εἶνε δυνατὸν ν' ἀποτρέπωνται τινες τοῦ νὰ νομίζωσιν ἄλλους κατὰ τινα ἔμφυτον κλίμασιν ἀδελφοὺς, ἑαυτῶν υἱοὺς, μητέρας ἢ πατέρας, πρᾶγμα ὅπερ ὁμολογουμένως δύναται εὐκολώτατα νὰ συνταράξῃ τὴν τῷ φιλοσόφῳ ποθεινὴν ἀρμονίαν καὶ ὁμόνοιαν. Ἄλλ' εἰς ταῦτα προστίθεται καὶ ἕτερα δυσκολία, διότι ἐκ τῶν γεννωμένων τέκνων, ἐπειδὴ ἄλλα μὲν ἐκ τῆς τῶν γεωργῶν καὶ δημιουργῶν τάξεως εἰς τὴν τῶν στρατιωτῶν, ἄλλα δὲ πάλιν ἐκ ταύτης εἰς ἐκείνην θὰ μεταφέρονται μεγάλη σύγχυσις καὶ ταραχὴ ἐντεῦθεν προκύπτει τίνι τρόπῳ μέλλει νὰ γίνηται τοῦτο. Ἄλλ' ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ ἐνότις ἐκείνη, ἅπαξ εἰσαχθεῖσα δύναται νὰ διατηρηθῇ δὲν δύναται ὅμως νὰ εἰσαχθῇ αὐτὴ αὐτῇ ἢ ἐνότις, ἀλλ' εἰδὸς τι μόνον αὐτῆς διότι τὰ μὲν ὀνόματα τῶν πατέρων καὶ υἱῶν καὶ ἀδελφῶν δύναται νὰ ἐπιβάλλωσιν οἱ ἄρχοντες καὶ τρόπον τινὰ διὰ τῆς βίαις ν' ἀποσπάσωσιν δὲν δύναται ὅμως νὰ ἐπιβάλλωσιν καὶ τὰ ἔμφυτα ἐκείνα αἰσθητά, ὧν ἄνευ αἰσθημάτων αὐτὰ ἀποδεικνύονται κενά. Τὰ αἰσθητά ταῦτα, ἐὰν μὲν εἰς πλείονας διασπάσῃς ἐξασθενοῖς, ἐὰν δὲ μὴδὲν βέβαιον ἀντικείμενον προθέσῃς παντάπασιν ἀποσβέννυνται καὶ ἐπομένως τὸ τέκνον τὸ ἀγνοοῦν πότερος ἐκ δύο μόνων ἀνθρώπων εἶνε ὁ πατὴρ αὐτοῦ τοσοῦτον ἀπέχει τοῦ ν' ἀ-

γαπᾷ διὰ τοῦτο ἀμφοτέρους, ὥστε οὐδέτερον τούτων ὡς υἱὸς ἀγαπᾷ. Πόσω δὲ μᾶλλον ἀναγκαῖον εἶνε τοῦτο νὰ συμβαίνει, ἐὰν ἀγνοῇ τις ἐκ χιλίων ἀνθρώπων εἶνε ὁ πατὴρ αὐτοῦ. Τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐν τῇ στοργῇ τῶν πατέρων πρὸς τὰ τέκνα καὶ ἐνταῦθα πολὺ μᾶλλον, διότι εἶνε ἀδήλον τις ἔτιχεν νὰ γεννήσῃ τέκνον ἢ ἂν τοῦτο γεννηθῆν διετηρήθη καθόσον ὑπῆρχε νομοθέτημά τι τοῦ Πλάτωνος, καθ' ὃ μόνον τὰ ἀρτιμελῆ καὶ εὖ πεφυκότα ἀνετρέφοντο, τὰ δ' ἀσθενῆ ἢ ἀνάπηρα ἐξετίθεντο εἰς τὴν τρίτην τάξιν διαδιδόμενα. Τὰς πλάνας ταύτας τοῦ φιλοσόφου οὐχ' ἦπτον ἀληθῶς ἢ γλαφυρῶς ἀνεσκεύασεν ὁ μέγας αὐτοῦ μαθητὴς διὰ τῶν ἐξῆς, ἅτινα ἀποτελοῦσιν οὕτως εἰπεῖν, τὴν συγκεφαλαίωσιν τῶν περὶ τούτου λόγων αὐτοῦ. «Ἄναγκαῖον εἶνε, λέγει, ἐν τῇ τοιαύτῃ πολιτείᾳ διὰ τὴν κοινότητα, ἣν ὁ Πλάτων εἰσηγεῖται, ἡ ἀγάπη νὰ ᾖ κεκοιμημένη, οὕτως εἰπεῖν, μετὰ πλείστου ὕδατος ἀποτελεῖ κρᾶσιν ἀφανῆ καὶ ἀνεπαίσθητον οὕτω καὶ ἐνταῦθα διὰ τὸν σύνδεσμον καὶ τὴν ἀμοιβαίαν συγγένειαν, τὴν ἐκ τῶν προσηγοριῶν τούτων προερχομένην θέλει συμβαίνει, ὥστε ἐλαχίστην φροντίδα ἐν τῇ τοιαύτῃ πολιτείᾳ νὰ ἔχη ὁ πατὴρ τινῶν ὡς υἱῶν ἢ υἱὸς τινὸς ὡς πατρός ἢ ἀδελφοὶ ὡς ἀδελφῶν, πρᾶγμα ὅπερ ὁμολογουμένως εἶνε ἐπιζημιώτατον. Διότι δύο ὑπάρχουσιν, ἅτινα παρορμῶσι μάλιστα τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ τὸ κηδεσθαι, καὶ φιλεῖν ἀλλήλους δηλαδὴ τὸ ὑπάρχειν ἐν μὲν τι ἴδιον, ἐν δὲ τι κοινόν, ἐξ ὧν οὐδέτερον δύναται νὰ ἔχωσιν οἱ ἐν πολιτείᾳ οὕτω συντεταγμένῃ, ζῶντες. Ὅτι δὲ τούναντίον πλείστοις κοινὸν ὑπάρχει ἐλαχίστη πρὸς φυλακὴν καὶ θεραπείαν τούτου ἐπιμέλεια καταβάλλεται διότι πλὴν ἄλλων αἰτίων τοσοῦτω ἐν τοῖς κοινοῖς πράγμασι οἱ ἄνθρωποι ἀμελέστεροι δείκνυνται, καθόσον νομίζουσιν ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι ἵνα φροντίσωσι περὶ αὐτῶν ὡς συνήθως συμβαίνει ἐν ταῖς ὑπηρεσίαις τῶν δούλων, οἵτινες πολλοὶ ἐνίοτε ὄντες ὑπηρετοῦσι καὶ τὰ τοῦ οἴκου διοικοῦσιν χεῖρον ἢ οἱ ἐλάσσονες».

Οὕτω λοιπὸν τοῦ σκοποῦ, ὃν προσέθετο ὁ νομοθέτης διὰ τῆς τῶν γυναικῶν

καὶ τέκνων κοινότητος παντάπασιν ἀποτυχάνει τούναντίον δὲ μάλιστα δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ἡ πρὸς τὴν πολιτείαν ἀγάπη, ὡς τὰ πολλὰ ἀκμάζει καὶ ἀνθεῖ ἐκ τῆς πρὸς τοὺς συγγενεῖς καὶ οἰκίους ἀγάπης, καθόσον ἡ ψυχὴ διὰ τῆς μικρᾶς, οὕτως εἰπεῖν, πατρίδος, ἥτις οἶκος ὀνομάζεται, ἐφέλεται ἐπὶ τὴν μεγάλην πατρίδα ὅθεν καὶ ἀγαθὸς θεὸς, ἀγαθὸς πατὴρ, ἀγαθὸς σύζυγος, ἀπότελοσιν τὸν ἀγαθὸν πολίτην. Ἄλλ' ὑποθῶμεν ὅτι εἶνε δυνατὸν ἐκεῖνο, ὅπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἀδύνατον ἐπεδείξαμεν, τὸ νὰ εὐχάσῃ δηλαδὴ ὁ νομοθέτης εἰς τὸ προκείμενον αὐτῷ τέλος. Ἄλλ' οὐδ' αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ τέλος, οὐδὲ τις στοχάζεται πάσης μομφῆς εἶνε ἀπληγαζόμενος ὁ Πλάτων διατείνεται ὅτι ἐν μάλιστα τέλος ὀφείλει ἡ πολιτεία νὰ μεταδιώκῃ δηλαδὴ τὴν τελείαν ἐνότιαν καὶ ἀρμονίαν τῶν μελῶν αὐτῆς. Ταύτην τὴν γνώμην οὕτω ἐπιμελῶς ὁ Ἀριστοτέλης ἀνεσκεύασεν, ὥστε παρὰ τισιν ἐφάνη δριμύτερος τοῦ δέοντος ἐπικριτὴς τοῦ διδασκάλου ἄλλ' οὐδὲν ἦπτον πάνυ ὀρθῶς δύναται τις σφόδρα ν' ἀμφισβᾶλῃ, ἐὰν ἡ μεγίστη ἐκείνη καὶ τῷ φιλοσόφῳ περισπούδαστος τῶν πολιτῶν ἐνότις ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε πᾶσα μὲν ἡ πολιτεία ν' ἀποτελῇ τρόπον τινα ἓνα καὶ μόνον οἶκον, πάντες δ' οἱ πολῖται τὸ αὐτὸ μὲν νὰ ψέγωσι τὸ αὐτὸ δὲ νὰ ἐπαινώσι τὸ αὐτὸ νὰ ἐπιθυμῶσι καὶ ἀποτρέφωσιν, ἐπὶ τῷ αὐτῷ νὰ χαίρωσι καὶ ἀλγῶσιν, ἐὰν λέγῃ ἡ τοιαύτη ἐνότις εἶνε τοσοῦτον λυσιτελής καὶ ἐπιζήτητος, ὅσον ἐφαίνετο τῷ φιλοσόφῳ. Ἐὰν ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ τηλικαύτη ὁμόνοια δὲν θὰ ἐκωλύετο ἄρα ἕνεκα ταύτης ἐκείνη ἢ τῶν ἀνθρωπίνων δυνάμεων ἀσκήσις, διαπόνσις καὶ τελειοποίησις, ἥτις πολὺ εἶνε καθυπέρτερος τοῦ ὕπνου τῆς διηνεκοῦς συμφωνίας καὶ ἀμεταπτώτου ἡρεμίας. Δὲν θὰ περιέπιπτεν εἰς νάρκην ἢ ἀρετὴ αὐτῇ, ἥτις διὰ τῆς ἀμίλλης καὶ τοῦ διαγωνισμοῦ ἐξεγείρεται εὐκόλως, ἀμβλυνομένη πάντως, ἐὰν μὴ δζύνηται; Τὰ ἦθη καὶ αἱ διάνοιαι τῶν ἀνθρώπων ἀναγκαῖοστατον εἶνε νὰ προστρέβωνται, οὕτως εἰπεῖν, ἀλλήλους, διότι ἄλλας ἐν τῇ πολιτείᾳ νέας δραστηριότητας σπινθήρας οὐδαμῶς δύνασαι νὰ ἐξαγάγῃς. Καὶ τῷ

ὄντι ὁ ἄνθρωπος, ὡς ὁ μέγας Κάντιος ἐρθότατα ἀπεσήνατο, πλὴν τῆς ἐπὶ τὴν κοινωνίαν τῶν ὁμοίων αὐτῷ ἔμφυτου βοπῆς ἔχει καὶ τι ὑπεναντίον πῶς τῆς βοπῆς ταύτης τὸ νὰ θέλῃ, ὥστε πᾶν τι κατὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην νὰ γίνηται. Διὰ τοῦτο καὶ πανταχοῦ προσδοκᾷ ἄλλους τινες ἀντιδοξοῦντας καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἐναντιωμένους, πρᾶγμα, ὅπερ ἐκκαλεῖ καὶ ἀναπτύσσει τὰς ἑαυτοῦ δυνάμεις. Ὅθεν καὶ ἐν τῷ περιόλῳ τῆς πολιτικῆς ἡμῶν κοινωνίας ἡ βήθεισα ἔμφυτος σπουδὴ καὶ ἐπωφελεὴ καὶ καρποφόρον τὴν ἑαυτῆς δεικνύει δύναμιν, ὁμοίως ὡς ἐν δάσει τὰ δένδρα, ὧν ἕκαστον τὸν ἀέρα καὶ τὸν ἥλιον νὰ προαρπάσῃ, οὕτως εἰπεῖν, τείνον, ἀναγκάζουσιν ἀμοιβαίως ἀλλήλα, ὥστε ἐν τῷ ὕψει ἀμφοτέρω ταῦτα νὰ ζητῶσι καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο καλλίονα λαμβάνουσι τὴν εὐθυωρίαν καὶ τὸ εὐμέγεθες. Ἄλλὰ τοιοῦτόν τι δὲν δύναται ἐν τῇ τοῦ Πλάτωνος πολιτείᾳ νὰ συμβῇ. Ἐπὶ πούτοις ἡ ποικιλία ἐκείνη, ἥτις ἐκ τῆς κοινωνίας πλείονων καὶ τούτων διαφερόντων ἀνθρώπων γεννᾶται, εἶνε εἰς τῶν καλλίστων καὶ ἀξιολογοτάτων καρπῶν, οὓς παράγει ἡ πολιτικὴ κοινωνία.

(Ἔπεται συνέχεια).

ΙΟΥΛΙΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ.

(Συνέχεια ἴδε φυλ. Β').

—
Ε'.

Ἡ κατακυριεύουσα τὴν καρδίαν τῆς ἀτυχοῦς κόρη θλίψις ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς μητρὸς ἠνάγκασεν αὐτὴν νὰ μὲν κατάκλειστος ἐν τῷ δωματίῳ τῆς ἐπὶ ἐβδομάδα ὄλην. Ὁλόκληρον σχεδὸν τὴν ἡμέραν μόνη καὶ οὐδένα βλέπουσα ἐκάθητο παρὰ τὴν κλίνην τῆς μητρὸς τῆς, ἐν τῇ αὐτῇ θέσει, ἐν ἧ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νόσου, ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς πλήρεις δακρύων καὶ νομίζουσα ὅτι ἔχει παρ' αὐτῇ τὴν ἀσθενῆ. Τὴν νύκτα κατε-

κλίνετο μόνον ἵνα κατ' ὄναρ τοῦλάχιστον ἴδῃ τὴν μητέρα, ἣν τοσοῦτον ἠγάπησε καὶ τόσῳ προῶρως ἀπώλεσεν. Ἐπὶ τέλους ἐσκέφθη ὅτι ὤφειλε νὰ ἐργασθῆ, διότι ἄλλως θὰ ἀπέθνησκε τῆς πείνης ἠγέρθη καὶ ἐνδυσθεῖσα τὴν μέλαιναν καὶ πένθιμον ἐνδυμασίαν, ἣν κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐντελοῦς ἀπομονώσεως τῆς εἶχεν ἐτοιμάσῃ, ἐπορεύθη εἰς τὸ κατάστημα τῆς κυρίας τῶν συρμῶν, παρ' ἣ ἐζήτησε συγγνώμην διὰ τὴν ἀπουσίαν τοσοῦτων ἡμερῶν, διηγηθεῖσα μὲ ὀφθαλμοὺς πλήρεις δακρῶν τὸ ἐπισυμβάν αὐτῇ ἀνεπανόρθωτον δυστύχημα. Ἡ κυρία ἐδέχθη αὐτὴν καὶ πάλιν μετὰ προθυμίας, ἀλλὰ μὲ ἡμερομίσθιον κατώτερον τοῦ προηγουμένου, εἰπούσα ὅτι καίπερ λυπούμενη ἀναγκάζεται νὰ πράξῃ τοῦτο, ὡς ἐκ τῶν οἰκονομικῶν ἀναγκῶν καὶ δυσχερειῶν εἰς τὰς ὁποίας περιέστη τὸ κατὰσθημα.

Φαίνεται ὅτι ἦτο πεπρωμένον ἡ νεαρὰ καὶ ἀτυχῆς κόρη νὰ κενώσῃ μέχρι τρυγῶς τῶν ἀτυχημάτων καὶ τῶν θλίψεων τὸ ποτήριον! Μετὰ τινος ἡμέρας αἱ ἀνάγκαι τοῦ καταστήματος ὑπερῆχθησαν, αἱ χρηματικαὶ δυσχερεῖαι κατήντησαν ἀνυπερέβλητοι, ὥστε ἡ κυρία ἐπτώχευσε, καὶ οὕτως ἡ δύστηνος Ἰουλίττα ἀπώλεσε καὶ τὴν ὑστάτην ἐλπίδα καὶ τὸν ἔσχατον πόρον.

Εἶδομεν αὐτὴν ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ τῆς παρούσης ἱστορίας ἐπανερχομένην ἐκ τοῦ καταστήματος.

Οἱ ἀμέριμοι καὶ μὲ τὰ πάντα παίζοντες νεανία φοιτηταὶ ἠθέλησαν νὰ διασκεδάσωσι καὶ μὲ τὸ ἀτυχῆς τοῦτο πλάσμα, καθ' ὃν χρόνον ἔφερε τὸν Ἄδην ἐν τῇ καρδίᾳ . . .

ΣΤ'.

Ἐπανεληθούσα εἰς τὴν οἰκίαν ἐκλιυσε τὴν θύραν τοῦ δωματίου καὶ ἐπεκαλέσθη τὴν βοήθειαν καὶ ἐπικουρίαν τοῦ Ἐποπεύοντος τὰ πάντα καὶ Προστατεύοντος τοὺς δυστυχεῖς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ . . .

Πεσοῦσα εἰς τὰ γόνατα προσπυχήθη! . . .

Οὐδέποτε προσευχὴ καθαρωτέρα, οὐδέποτε καρδιά ἀγνωτέρα ἐγονυπέτησε πρὸ τοῦ Ὑψίστου οὐδέποτε θυμίαμα

μᾶλλον εὖοσμον ἀνῆλθεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Δημιουργοῦ. Προσευχὴ σιωπηλὴ, ἀλλὰ πλήρης πάθους, πλήρης ὑπομονῆς, πλήρης ἐλπίδος καὶ ἀφοσιώσεως.

Αἱ μόναι λέξεις αἰτινες ἠκούοντο ἐξερχόμεναι τοῦ στόματος τοῦ εὐσεβοῦς πλάσματος ἦσαν. — Θεέ μου! Θεέ μου!

Ἠγέρθη ἔχουσα τὴν καρδίαν ἐλαφροτέραν καὶ ἀπηλλαγμένην τῆς πιεζούσης αὐτὴν πρότερον θλίψεως καὶ ἀπελπισίας.

Δὲν εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς αὐτὴν ἡ ἐμπορος τῶν συρμῶν ὅτι ἐκτιμῶσα τὴν τιμιότητα καὶ τὸ φιλότιμον αὐτῆς θέλει καταβάλλῃ πᾶσαν φροντίδα ὅπως τῇ εὐρῇ ἄλλην τινὰ θέσιν, ἐξ ἧς νὰ παρίσχηται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἕως ἐκείνη ἀναλάβῃ καὶ πάλιν τὰς ἐργασίας; Δὲν εἶχεν ἀκούσῃ τοσάκις παρὰ τῆς μητρὸς τῆς ὅτι οἱ δυστυχεῖς εἶναι τὰ προσφιλέστερα τέκνα τοῦ Θεοῦ, ἅτινα Οὗτος οὐδέποτε ἐγκαταλείπει; Διὰ τί νὰ πελπίζηται, διὰ τί νὰ ἡμονῆ; Ὁ ἄ παρῆλθῃ ἐκ τῆς κεφαλῆς τῆς καὶ ἡ θύελλα αὐτῆ, ὡς τόσαι ἄλλαι παρῆλθον, ὡς παρέρχεται πᾶν πρᾶγμα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ . . .

Τὴν παραμυθίαν ταύτην ἔχουσα ἔν τῇ καρδίᾳ ἠγέρθη καὶ ἠτοίμασε τὸ λιτόν της δεῖπνον τόνου τινὲς μάλιστα ἄσματος χαρωποῦ διεξέφυγον τῶν χειλέων τῆς.

Τρώγουσα ἔτι ἤκουσε τὴν θύραν τοῦ δωματίου τῆς κρουομένην.

— Εἶναι ἄρα γε συνδρομὴ τις; ἐπιθύρισε, καὶ ἡ καρδιά τῆς ἐκίρτησε. Δὲν τὸ εἶπον ἐγώ!

— ὦ! χωρὶς ἄλλο! ἀνέκραξεν ἀνοίξασα τὴν θύραν καὶ ἰδοῦσα τὸν θυρωρὸν κρατοῦντα κομψὴν καὶ εὐώδη ἐπιστολήν.

— Εἶναι ἄρα γε καλὴ τις εἰδήσις, ἠρώτησεν αὐτὴν.

— Καλὴ καὶ καλὴ, δεσποινίς! ἐγὼ τοῦλάχιστον αὐτὸ φρονῶ, καὶ ἐάν ἤμην εἰς τὴν θέσιν σου, θὰ ἐπῆδων ἐκ τῆς χαρᾶς . . . Δύνασαι νὰ τὴν ἐννοήσῃς ἐκ τῆς ἀριστοκρατικῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς.

— Ἄλλ' ἡμεῖς οἱ πτωχοὶ δὲν ἔχομεν σχέσιν μὲ τοὺς μεγάλους.

— Ἄ! πονηρά! ὑπέλαβεν ὁ θυρωρὸς ἡμικλείων τὸν ὀφθαλμόν.

— Ἴσως ἡ ἐμπορος μὲ ἐσύστησεν εἰς πλουσίαν τινὰ κυρίαν, ἐπιθύρισε ἡ Ἰουλίττα πλήρης χαρᾶς.

Ἐνῶ δὲ ὁ θυρωρὸς ἐξήρχετο, ἡ νεαρὰ κόρη ἤνοιγε τὴν ἐπιστολήν κροτούσα τὰς χεῖρας καὶ μειδιῶσα ὄλη.

Μόλις ἤμεις διαδραμοῦσα γραμμὰς τινὰς συνέπτυξε τὸν χάρτην μετ' ἀποστροφῆς καὶ ὀργῆς καὶ ἔρριψεν αὐτὸν μετὰ περιφρονήσεως.

Στάσα δ' ἐπ' ὀλίγον καὶ εἶψασα περὶ ἑαυτὴν βλέμμα ἀπλανὲς καὶ ἀκίνητον, κατέπεσεν ἐπὶ τινος καθέδρας.

Καὶ κρύπτουσα τὸ πρόσωπον ἐντὸς τῶν χειρῶν.

— Θεέ μου! Θεέ μου! ἐφέλλιζε μετὰ λυγμῶν. (Ἀκολουθεῖ.)

ΜΕΛΕΤΗ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΙΤΑΛΟΥ ΣΙΑΒΙΟΥ ΠΕΔΙΚΟΥ.

Ἀρεγνώσθη ἐν τῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ

ΒΥΡΩΝΙ

Καλούμενος ὑπὸ τῆς κοινῆς τοῦ τίς βούλεται ἀγορεύειν φωνῆς, προσέρχομαι καὶ ἐγὼ εἰς τὴν φιλότιμον ἡμῶν πνευματικὴν εὐωχίαν, πενιχρὸν μὲν ἀλλὰ μετρίοφρον νὰ καταθέσω ἔδραμα. Καὶ δειλῶν καὶ περιφροῦς μὴ ἀντὶ νὰ εὐχαριστήσω τὴν εὐαίσθητον ὑμῶν ὄρεξιν τύχῳ ἀποδοκιμασίας καὶ διωγμοῦ, ὡς μάγειρος ἀνάξιος νὰ ὑπηρετῶ τοιοῦτους κυρίους ὁμολογῶ εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τὴν ἀδυναμίαν μου καὶ δηλώνω ὅτι ἄσμενος θέλω δεχθῆ πᾶσαν ὑμῶν ἐπιτίμησιν ἐν ἀρχῇ, κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Ὁθωμανοῦ Δισώπου, τοῦ Νοστραδίν, ὅστις παραγγέλλων τί, ἐξύλιζε *argenti* (πρότερον) τὸν μαθητὴν του, δικαιολογῶν τὸ μέτρον, διὰ τοῦ σκοποῦ, ὅπως ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦ ἀσκόπου τῆς τιμωρίας, μετὰ τὴν ἀκουσίαν κακὴν διεξαγωγὴν τῆς παραγγελίας. Συγγινώσκω τὰ κατ' ἐμέ. Νωπὸς ἔτι ἀπὸ τῆς Γραμματικῆς τὸ κολύμβημα, ἔπειρος περὶ τὴν εὐρησίαν τοῦ λόγου, καὶ εἰς τῆς ἐπιστομονικῆς μελέτης τὸν λευμῖνα ἀρεθεῖς ἄρτι, πρὸς μελέτας δ' ἱστορικῆς μὴ τυχῶν χρόνου, καὶ στοι-

χειώδη τινὰ περὶ τὴν ἱστορίαν προσκτησάμενος, εἰκὼς ἔστι νὰ προσκόψω, νὰ ἐμπλακῶ καὶ νὰ παραλείψω. Ἀλλὰ καὶ ἀπέναντι ὄλων τῶν κινδύνων τούτων οὐς ὁ νοῦς μοι δεικνύει ἐτοιμῶς νὰ βιβθῶσι κατ' ἐμοῦ δὲν ἀποθαρούμαι καὶ χωρῶ.

Οἶδα

ὅτι ἀνὰ τοῖς ἀγῶσιν οἱ προεξανιστάμενοι βαπίζονται

ἀλλ' οἶδα

καὶ ὅτι σοὶ ἐγκαταλειμπανόμενοι οὐ στεφανοῦνται

Μὰ τὸν Ἡσίοδον ὅμως ὅστις ἔθηκε τὸ ἀξίωμα τοῦτο, δὲν προέβην τὸν στέφανον ἐλπίζων. Μὴ μὲ παρεξηγήσετε ἀφοῦ τόσον εἰλικρινῶς ἐξωμολογήθην. Τολμῶ διότι πέποιθα ἐπὶ τὸν ἀτρυτον θώρακα τῆς ἐμῆς ὁμολογίας καὶ τὴν ἀβλήτον ἀσπίδα τῆς ὑμῶν εὐμενείας ἐξωμολογήθην ἐν εἰλικρινείᾳ. Ἦδη ἐν γούνασιν ὑμῶν ἡ ἀπόφασις. Εἶπα τὴν ἀλήθειαν τῆς ἀληθείας κόρη ἡ δικαιοσύνη. Προτάξας τὴν μητέρα δὲν θὰ εὐρῶ τάχα ὑποδοχὴν παρὰ τῷ θυγατρὶ; — Ὑποσχεθῆναι νὰ ὁμιλήσω καὶ ὤφειλα νὰ ἐκτελέσω τὴν ὑπόσχεσιν, καὶ ὡς τὸ καθήκον ἐκτελῶν, ἔχω καὶ ἕτερον σύμμαχον ἱετήν.

Θαῤῥαλέως λοιπὸν ἐπὶ τὸ ἔργον προβαίνω.

Ἡ ἱστορία τῶν ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ ἡπείρῳ ἐθνῶν διακρίεται συνήθως εἰς τὴν τῶν ἀρχαίων χρόνων τὴν τοῦ μεσαιῶνος, καὶ τὴν τῶν νεωτέρων ἐποχὴν. Καὶ ἡ τῆς Ἰταλίας λοιπὸν ἱστορία, ἐκ τῶν σελίδων τῆς ὁποίας λαμβάνω τὸν ἥρωά μου, διήρηται ἐπίσης κατὰ τὰ τρία ταῦτα ἐπιστημονικὰ ἔρα. Ἡ γεωρρόνησις, ἡ τὸ σχῆμα ὑποδήματος, ὡς λέγουσιν οἱ τὴν γεωγραφίαν διδάσκοντες εἰς τοὺς μαθητὰς διδάσκαλοι, ἔχουσα, ἣν σήμερον ἀποκαλοῦμεν Ἰταλίαν, ἐκαλεῖτο ἄλλοτε Σατουρνία *Saturnia*. Τὸ ὄνομα τοῦτο κατάγεται ἀπὸ τὸν φοβερὸν ἐκείνιν μεταξὺ τοῦ *Saturnus* καὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ *Jupiter* πόλεμον, καθ' ὃν ὁ ἠττηθεὶς πατὴρ φεύγων τὸν νικητὴν υἱὸν κατέφυγεν ἐκεῖ, καὶ προσέδοτο τῇ ξενιστῆσιν τὸ ἐνδοξὸν ὄνομά του. Ἐλέγετο προσέτι ἡ γεωρρόνησις αὕτη καὶ Οἰνωτρία ἡ κατὰ τοὺς μὲν ἐκ τοῦ Οἰνώτρου τοῦ Πελασγοῦ ἢ κατὰ τοὺς δὲ ἐκ τοῦ πολλοῦ οἰ-

νο ὃν παρήγεν. Οἱ Ἕλληνες ἐκάλουν αὐτὴν, ἐκ τῆς σχετικῆς πρὸς τὴν ἑαυτῶν χώραν θέσεώς της Ἑσπερίαν καὶ τέλος ὁ πρῶτος αὐτῆς βασιλεὺς Ἰταλὸς περιέβαλεν ὀριστικῶς, διὰ τοῦ ἰδίου ὀνόματος τὸ Βασίλειον του, ὅπερ κατεῖχε μέρος τῆς Χερσονήσου, κατόπιν δὲ ὡς ἀπὸ προνομίου ἐπεξετάθη ἡ ὀνομασία καθ' ὅλην τὴν Χερσονήσον καὶ σήμερον ἐφθασεν... ἐφθασε μέχρι τοῦ Καινησίου ὄρους, μέχρι τῶν Ἀλπεων καὶ τῆς Αὐστρίας.

Ἄς εὐρωμεν τὴν πολιτικὴν κατάστασιν τῆς πατρίδος τοῦ Πελλίκου κατὰ τὸν βίον αὐτοῦ.

Ἔως 500 ὄλα ἔτη ἡ Ἰταλία κατεῖχετο ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων Αὐτοκρατόρων, καὶ μετὰ πολλὰς πορθήσεις τῶν Ὀστρογόθων καὶ Λογγοβάρδων τῶν Φράγκων καὶ τῶν Γερμανῶν αἱ διάφοροι αὐτῆς ἐπαρχίαι ἀκολουθοῦσαι τὸ παράδειγμα τῆς Ἑνετίας, ἐσύστησαν κειχωρισμένας πολιτείας ἢ Γένοια πρώτη, ἢ Πίσσα (Pisa) δευτέρα, κατόπιν τὸ Μιλάνον ἢ Μηδιόλανον καὶ ἐφεξῆς. Ὁ ζῆλος οὗτος πρὸς χωρισμὸν ἐνεφύρησε πλέον τῶν ἄλλων τὴν αὐτὴν τοῦ Πάπα, οὐδεμίαν τότε ἐχόντος κοσμικὴν ἐξουσίαν, καὶ αὐτὴ ὀφειλουμένη διχονοεῖν τῶν κατοίκων τῆς Νοτίας Ἰταλίας, ἐσύστησε τὸ βασίλειον τῆς Νεαπόλεως (κατόπιν δύο Σικελιῶν) καὶ προεκάλεσε τοὺς σφοδροὺς ἐκείνους πολέμους τοῦ ΙΒ' καὶ ΙΓ' αἰῶνος, οἵτινες κατέληξαν εἰς τὴν σύστασιν μὲν Λογγοβαρδικῆς (συμμαχίας) συμπολιτείας, τὴν ἀπελευθέρωσιν δὲ τῶν πόλεων ἀπὸ τῆς Κυριαρχίας τῶν Γερμανῶν αὐτοκρατόρων, οἵτινες μῶλον τοῦτο διετήρησαν κενὸν οὐσίας τὸν τίτλον Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων, ὡς σήμερον Πίος ὁ Θ'. διατηρεῖ τὴν διπλωμασίαν καὶ τοὺς Νουρτσίους του, τοὺς ἀντιπροσωπεύοντας (!)... τὸ Βατικανὸν μέγαρον!

Οἱ πόλεμοι οὗτοι ἔφερον τὸ πολιτικὸν κακὸν ὅτι ἡ Παπικὴ ἐξουσία ἰδρῦθη καὶ ἐδραιώθη, ἡ δὲ χώρα κατετμήθη εἰς πολιτείας ὧν τινες μὲν, ὡς ἡ Ἑνετία, ἡ Γένοια, καὶ ἡ Πίσσα διετηρήθησαν, ἄλλαι δὲ ὡς τὸ Βασίλειον τῆς Νεαπόλεως, ὑπέκυψαν εἰς τυράννους καὶ κατακτητὰς.

Τοὺς πολέμους τούτους διεδέχθησαν

οἱ τῶν Γιβελίνων καὶ Γουέλφων, οἵτινες εἰσὶ συνέχεια τῶν πρώτων καὶ οὗτοι κατεσπάραξαν τὸν ὠραῖον ἐκεῖνον τόπον, τὸν ἐδήσαν, τὸν αἱματόφυραν καὶ τέλος τὸν παρέδωκαν εἰς τυραννίσκους κόμητας καὶ Δούκας, καὶ Ἡγεμόνας.

Κατὰ τὴν ΙΕ' ἑκατονταετηρίδα, οἱ Ἰσπανοὶ, οἱ Γάλλοι, καὶ οἱ Αὐστριακοὶ, ἤναψαν νέους περὶ τῆς Ἰταλίας πολέμους, οἵτινες ἐκλείσθησαν ὅτε τὸ Ἰσπανικὸν καὶ Γερμανικὸν στέμμα εὐρέθησαν εἰς ἓν κοσμοῦντα τὴν κεφαλὴν Καρόλου τοῦ Ε' περιφρῆμου ἡγεμόνος, δι' ὃν ἔλεγον, ὅτι ἐν τῷ βασιλείῳ του δὲν ἀδύει ποτὲ ὁ ἥλιος καὶ ὅστις μετὰ πολλὰς κατὰ τῆς Γαλλίας αἱματηρὰς ἀμφισβητήσεις ἐγκαθιδρύθη εἰς τὸ εὐρύχωρον Ξενοδοχεῖον τῶν κραταιῶν, τὸ πάντοτε πρόθυμον νὰ δέχηται τοιούτους ἐπιστήμους ξένους, τὸ λεγόμενον Ἰταλία, καὶ ἐκεῖ τὴν μὲν Τοσκάναν παρέδωκεν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον Μεδίκον τὸ 1530, τὸ Μιλάνον εἰς τὸν υἱὸν του Φίλιππον τὸν Β'. τὸ 1536 (ἡγεμόνα ὄντα καὶ τῆς Νεαπόλεως καὶ Σικελίας) ἡ Ἑνετία καὶ ἡ Γένοια, καὶ ἡ λαμπρὰ Φλωρεντία κατέπεσαν τότε, ἡ δὲ Παπικὴ ἐξουσία μετὰ τῆς Ἰσπανικῆς ἐκραταιώθησαν ὅσα οὐδέποτε.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἤρξατο διὰ τῆς Ἰταλιανῆς περιόδου μακρὰς μὲν εἰρήνης, ἀλλὰ καὶ μακρὰς νάρκης καὶ ἐξαντλήσεως κοινωνικῆς, οὐχὶ ὅμως καὶ φιλολογικῆς. Εἰς τὴν περιόδον ταύτην ἀνέλαμψαν οἱ κλασικοὶ τῆς Ἰταλίας ποιηταὶ οἱ περιφρῆμοι καλλιτέχναι, οἱ σοφοὶ ἐπιστήμονες οἱ διάσημοι δημοσιολογοὶ, ὁ Δάντες καὶ ὁ Γαλλιλαιὸς, ὁ Πετράρχης καὶ ὁ Μακιαβέλης ὁ Μιχαήλ Ἀγγελος καὶ ὁ Ἀρίστος, ὁ Τάσσοσ καὶ ὁ Δαυίνκιος, ὁ Σάρπιοσ καὶ ὁ Μοντέγνης, ὁ Γουέικαρδίνιοσ, ὁ Βροννης καὶ ὁ Παρφαήλ, ὁ Βοκκάκιος καὶ ὁ Τιτιανός.

Ἄλλ' ἡ πνευματικὴ πρόοδος δὲν διέσωζε τὴν ἐθνικὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ ἀνεξαρτησίαν καὶ ἡ χώρα ἔμενε παράλυτον ἔσθμιον τῶν περὶ αὐτὴν πολεμίων τῶν περίεργων ἐπικρατειῶν, ἐξ ὧν ἡ Αὐστρία κατεκτήσατο διαδοχικῶς τὴν Τοσκάναν καὶ τὸ Μιλάνον, καὶ ἡ Ἰσπανία παρέδωκε τὴν Νεάπολιν καὶ τὴν Πάρμαν εἰς Βασιλεῖα τοῦ ἰδιοῦ τῆς ἡγεμονικοῦ οἴκου,

τοῦ τῶν Βουρβόνων. Ταῦτα ἐγένοντο μέχρι τοῦ τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος (1790), ὅτε ἡ παράφορος ἐν τῇ ἀνεξαρτησίᾳ τῆς Γαλλίας ὄρμα ἀκατάσχετος, τὸν Τροπαιοφόρον δάκτυλον τοῦ τέκνου τῆς Κορσικῆς ἀκολουθοῦσα.

Τότε ἐγεννήθη ὁ διδυμος ἡμῶν Σιλβίος. Ὅτε ἐν Παρισίῳ ἠγείρετο ἡ πρώτη πνοὴ τῆς ἐπαναστάσεως, ἥτις ἔμελλε ν' ἀνακινήσῃ ὁλόκληρον τὸ ἐν Εὐρώπῃ καθεστὸς, ν' ἀνατρέψῃ τὰς κοινωνικὰς καὶ πολιτικὰς ἀρχὰς καὶ νὰ διανοίξῃ νέον σάδιον εἰς τὴν πολιτικὴν τῶν ἐθνῶν πορείαν, ἐγεννᾶτο ὁ Σιλβίος εἰς τὸ Σαλουτζον (Saluzzo), πόλιν τοῦ Πεδεμοντιῦ.

Ὅλιγα τινὰ ἀκόμη περὶ τῆς μᾶς Ἰταλίας τοῦ ΙΘ' αἰῶνος, τῆς ὁμοῦρον κατὰ θάλασσαν τῇ ἡμετέρᾳ πατρίδι τῆς μελλούσης ἡμῶν ἀντιζήλου τῆς ἐγειράσης ἀπωτάτας, ἀρτίως, ἀξιώσεις, διὰ τοῦ εὐφαντάστου βουλευτοῦ τῆς Πετρούσελη, ἐπὶ τῆς Ἀνατολῆς, τῆς γραψάσης ἄλλοτε, εἰς τοὺς ἐν τῇ Ἰλλυρικῇ χερσονήσῳ πράκτοράς της ἀνὰ μὴ λησμονῶσιν ὅτι ἀντιπροσωπεύσει τὴν Ἰταλίαν εἰς χώρας αἵτινες ὑπῆρξαν ποτὲ κτῆμα τῶν Γενουίνισιων καὶ τῶν Ἑνετῶν τῆς ἐπιδεικνυομένης καὶ σήμερον ἐν κράτει 26 ἑκατομμυρίων.

Ἐξετάζων τις ἀκριβῶς καὶ πρὸ πάντων ἱστορικῶς τὰ πράγματα τῶν Ἰταλῶν, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἀπορεῖ, πῶς ἠδυνήθησαν οἱ ἄδρανεῖς ἐκεῖνοι, Ἰταλοὶ, οἱ βλέποντες ἀρπαζόμενον σήμερον τὸ ἐν τεμάχιον τῆς πατρίδος των καὶ αὐριον τὸ ἄλλο, οἱ ἀμεριμνοῦντες ἐν τῷ διαμελισμῷ τούτῳ τῆς χώρας των εἰς Δουκάτα, Ἡγεμονίας, καὶ εἰς Δημοκρατίας, οἱ ἡσυχῇ διάγοντες τὸν αἴμιον τοῦ δούλου βίον, ὅστις καταπνίγει πᾶν αἶσθημα εὐγενεῖς ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ποσῶς μὴ δυσφοροῦντες δι' αὐτὸ, ἀποροῦμεν τῇ ἀληθείᾳ, πῶς στερούμενοι τοῦ αἰσθηματος ἐκείνου τῆς ἐλευθερίας, τοῦ συγκινηθῆναι τὴν ἐθνικὴν ἐνότητά, πῶς ἄνευ μαχῶν, ἄνευ αἵματος, ἄνευ θυσιῶν, ἄνευ θυμάτων, πῶς ἠδυνήθησαν ν' ἀνακτήσωσι τὴν ἐνότητα καὶ τὴν ἐλευθερίαν των. Ἐάν τις παραλληλίσῃ τὰ δύο ὁμοῦρα ἔθνη τὴν Ἰταλίαν πρὸς τὴν Ἑλλάδα, θέλει ἴδει τὴν μετα-

ξὺ διαφορὰν καὶ τὴν δυσμένειαν τῶν περιστάσεων, ἐν ὅλῃ αὐτῶν τῇ εἰδεχθεῖ ἀδικίᾳ. Θὰ ἴδῃ τοὺς Ἕλληνας, ἀπ' ὅτου ἀνεφάνησαν, ἀγωνιζομένους ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας των, θὰ ἴδῃ αὐτοὺς μαχομένους πρὸς τοὺς Μήδους καὶ τοὺς Πέρσας, μαχομένους πρὸς τοὺς Ῥωμαίους καὶ πρὸς τοὺς Μακεδόνας, θὰ ἴδῃ αὐτοὺς μαχομένους πρὸς τοὺς Ἑνετοὺς, πρὸς τοὺς Ἰσπανοὺς, πρὸς τοὺς Φράγκους, καὶ πρὸς τοὺς Τούρκους, θὰ ἴδῃ αὐτοὺς σφαδάζοντας καὶ σκιρτῶντας ὑπὸ τὴν παλάμην τῶν κατακτητῶν, δρᾶτοντας ἀλλεπαλλήλως τὰ ὄπλα, μαχομένους αἰετοπεθερῶν, πνιγομένους ἐν τῷ πυρὶ καὶ τῷ αἵματι, καὶ μετὰ μυθικοὺς ἀγῶνας, ἀπελευθεροῦντας γωνίαν μικρὰν τῆς μεγάλης χώρας των. Σύγγνωτέ μοι ἐν θαυμασμῷ ἐπιφώνημα, ἐν δάκρυ πατριωτισμοῦ. Δὲν ὑπάρχει βράχος τὸν ὅποιον ν' ἀτενίσω καὶ νὰ μὴ ἴδω σκελετοὺς θυμάτων καὶ ἡρώων τρόπαια δὲν ὑπάρχει γωνία πρὸς ἣν νὰ ρίψω βλέμμα, καὶ νὰ μὴ ἴδω αἵματος κηλίδας καὶ ἀγῶνων ἔχνη, ἀγρὸς ὅπου νὰ μὴ διεδραματίσθῃ ἐν μαρτυρίου δράμα, καὶ ἐν ἡρωϊκῶν κατόρθωμα. ὦ! ναὶ ἀκριβᾶ, πολὺ ἀκριβᾶ ἐξαγοράζομεν τὴν ἐλευθερίαν μας καὶ πολλὴν ἀδικίαν εὐρίσκομεν παρὰ τοῖς κρίνουσιν ἡμᾶς σήμερον ἀνθρώποις. Ἄλλ' ἔστι θεὸς μέγας τῆς ἀληθείας προστάτης καὶ τοῦ δικαίου σωτήρ... Ἐάν δ' ἀναδιψήσωμεν τὴν ἱστορίαν τῆς Ἰταλίας, ἀγῶνα πρὸς ξένους μέγαν οὐδένα θὰ εὐρωμεν. Μετὰ τὴν πρώτην ἀντίστασιν καταλαμβάνει τὸ ἔθνος ὄνκος καὶ παράλυσις. Ἡ ἱστορία ἀριθμεῖ πολλοὺς πολέμους κατακτητῶν τῆς Ἰταλίας, ἀλλὰ μετὰξὺ αὐτῶν, πρὸς ἀλλήλους, οὐχὶ πρὸς τὸ ἔθνος. Οὐδέποτε πρωτόδουλος αὐτοῦ προσπάθεια, οὐδεμία κίνησις αὐτοῦ ἀνδρική. Μόνον κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα καταλαμβάνεται ὑπὸ συναισθηματος ἀνεξαρτησίας, καὶ εἰς μόνον τὴν παρασκευὴν, τῆς πρὸς ἀνεξαρτησίαν καὶ ἐνότητα ὁρμῆς, εὐρίσκει τις ὀλίγα θύματα, καὶ μόνον μικρὸν εὐρίσκει κατὰ τὴν ὁρμὴν ἀγῶνα, ὀλίγας μάχας, μικρὰς θυσίας, σπανίους ἡρωϊσμούς. Τὸ ὑπόλοιπον συμπληροῖ ἡ ξένη χεὶρ, αἱ περιστάσεις, ἡ τύχη. Τὸ Σολφερίνον καὶ ἡ Μα-

γέντα του Ναπολέοντος ἀπελευθεροῦσιν αὐτὴν τῆς Αὐστρίας. Ἡ τῆς Κρούνας κλεῖει τὴν ἔγερσιν τοῦ Γαριβάλδη, ἡ ἦτοτα τῆς Κουστόζας, ἡ καταστροφή τῆς Λύσσης, τῆ παραδίδουσι τὴν Ἑνετίαν, εἰς δὲ στρατιωτικὸς περίπατος μ' ἓνα τυχαῖον θάνατον ἑνὸς στρατιώτου, τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος, καὶ ἡ Ἰταλία μία πολυάριθμος, δύναμις πρώτη, οὐδ' ἐξελέγχεται διὰ τὰς ἀταξίας της, οὐδὲ προσβάλλεται παρ' οὐδενός, ἀλλὰ καὶ ἀδικος καὶ ἐπιλήσιμων καὶ ἀγνώμων ἴσως, ἐγείρει καθ' ἡμῶν ἀξιώσεις καὶ πίεσιν ἐξασκεῖ ἰσχύος καὶ ὦ! ἄς μὴ λησμονήσω τὸν Πέλικον, καὶ ἄς φανῶ ἀνώτερος τῶν κυκλωσῶν ἡμῶν ἀδικιῶν, καὶ ἄς σπείσω ἐν δάκρυ ἐν θυμῷ ἐλευθερίας. Οἱ ἄνδρες τῶν μεγάλων ἰδεῶν ἀνήκουν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, οὐχί εἰς ἔθνη, καὶ δι' ἐμὲ ἦδη ὁ Πέλικος δὲν εἶναι «Ἰταλός», εἶναι εἰς λειτουργὸς τῆς μεγάλης τῶν ἀνθρώπων θεότητος, τῆς ἐλευθερίας.

«Ἄν καὶ ἀνθρώπινον, λέγει ὁ Κ. Ῥόννας, ¹⁾ ἐστὶ τὸ θλίβεσθαι, διὰ τὰ τῶν ἄλλων δυστυχήματα, ἐν τούτοις ἡ φωνὴ αὐτῆ τῆς φύσεως, ἥτις καὶ περίξ ἐτι τῆς ἀγγήνης, καὶ πρὸ τῶν ἀτιμωτέρων κακούργων ἐκδηλοῦται, καταπνίγεται ταχέως ὑπὸ τοῦ λογικοῦ λέγοντος. — Ἡ Δικαιοσύνη ἐκπληροῖ τὸ καθήκον της. — Ἄλλ' ὅταν ἡ δικαιοσύνη μετὰ σκληρᾶς δυσαναλογίας μεταξὺ ἐγκλημάτων καὶ δυστυχημάτων, ἡ τετυφλωμένη ὑπὸ θηριώδους ἐθνικοῦ δικαίου ἐπινοῖ ἐγκλήματα, πλέτει ἐπὶ τῆς γῆς μαρτύρια δι' ἀνθρώπους, οὐχὶ ἐνόχους ἀλλὰ μᾶλλον γενναίους, ἢ ὑψοῖ τὸν πέλεκυν τοῦ Δημίου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των, τότε ἡ συμπάθεια ἀδελφοῦται μετὰ τῆς ὀργῆς καὶ φουαγμοῦς ἀγωνίας καὶ οὐχὶ δάκρυα ἀποσπᾷ ἐκ τῆς καρδίας μας.»

«Μὲ τὰς παρατηρήσεις ταύτας, ἐξακολουθεῖ ὁ Κ. Ῥόννας, προσημαζόμενος τὰς πληροφορίας ἃς δίδομεν περὶ Πελίκου, διότι ἐξ αὐτῶν πιστεύομεν προῆλθε ἡ ἐκδηλω-

θεῖσα ἐκείνη γενικὴ φρίκη ὑπὲρ τῶν μαρτύρων τοῦ Σιελμπεργ, παντοῦ ὅπου ἐφθασεν ἡ ἀφήγησις «τῶν φυλακιστῶν μου». ¹⁾ Καὶ ἀληθῶς, τὶς ἀναγινώσκων τὰς φυλακίσεις τοῦ Πελίκου, δὲν καταλαμβάνεται ὑπὸ ἀπαισίας φρίκης διὰ τὰ φρικώδη ἐκείνα μαρτύρια, ἅτινα ὑπέστησαν εἰς τὰς μαιλανάς φυλακὰς τοῦ Σιελμπεργ; τὶς ἀναγινώσκων τὰς φυλακίσεις τοῦ Πελίκου! δὲν καταλαμβάνεται ὑπὸ ἀπορίας, πῶς ἠδυνήθησαν ἄνθρωποι νὰ ὑπομείνωσιν αὐτὰ καὶ δὲν ἐπιτόμων μᾶλλον ν' ἀποθάνωσιν ἅπαντες, παρὰ νὰ ὦσιν ἐν τοιαύτῃ δουλείᾳ; Πάντες γνωρίζουσι τί ἐστὶ ἡ Σιθηρία ἔνθα, οἱ ἐγκληματῖαι τῆς Ῥωσσίας ἀντὶ νὰ θανατόνωνται, κατακλείονται, καὶ ἀφ' ὅπου οἱ δυστυχεῖς κλαίουσιν καταρώμενοι τοὺς ἀδυσωπήτους δικαστὰς των καὶ ὅμως; καὶ ὅμως οἱ Ῥώσοι, ὅταν ἀνέγνωσαν τὰς φυλακίσεις τοῦ Πελίκου, ἀνέκραζαν «λοιπὸν ἡ Σιθηρία μας εἶναι παράδεισος ἀπέναντι τοῦ Σιελμπεργ;»

Φραγκίσκος λοιπὸν ὁ Ἰ Βασιλεὺς τοῦ ὠραιότερου τῆς Ἰταλίας Βασιλείου, ὁ ποταπὸς οὗτος τύραννος, ὁ ἄνευ γενναίω φροσύνης ἄνευ καρδίας, ὁ μεταβαλὼν εἰς κόλασιν τὸν ὠραῖον ἐκείνον παράδεισον, ὁ μετὰ τὴν πρώτην μικρὰν ἀντίστασιν τῶν Ἰταλῶν, πληρώσας ἐκ φόβου, τὰς πεδιάδας της, ἀπὸ Αὐστριακῶν στρατιωτῶν, ἵνα μὴ τολμήσωσι ποτε νὰ προβῶσιν εἰς νέον τι κατ' αὐτοῦ βῆμα, ἐξέλεξεν, (φυλακιστικῶς, ὡς ἐλεγε, εἰς τὰς ἐκδιδομένας ἀποφάσεις του) πρὸς τιμωρίαν τῶν πολιτικῶν ἐγκληματιῶν, τὰς ἀπαισίας φυλακὰς τοῦ Σιελμπεργ.

Ἡμέραν τινὰ διέταξε νὰ συλλάβωσι καὶ νὰ φυλακίσωσι τὰ τέκνα τῶν καλλιτέρων οἰκογενειῶν καὶ μεταξὺ τούτων καὶ τὸν Πέλικον. Οἱ πάντες ἠγνόουν τὸ ἐγκλημὰ των. Ὁ Βασιλεὺς ἔδωκεν ἀμέσως τὸν λόγον, — Κατηγοροῦνται Κύριοι ἐπὶ ἐλευθεροφροσύνη (Carboneria). — Ἄλλὰ τί εἶδους ἐγκλημα ἦτο ἡ ἐλευθεροφροσύνη; — Ὁ Ποινικ. νόμος ποιούτου

¹⁾ I miei prigionieri. Σύνγραμμα τοῦ Πελίκου δι' οὗ ἀφήγεται λεπτομερῶς ἕνα, τὰ δυστυχῆ θέματα τοῦ λυσώδους Φραγκίσκου, ὑπέστησαν ἐν ταῖς εἰρηκαῖς τοῦ Sciampberg.

ἐγκλήματος μείλαν, δὲν ἐποίηε καὶ ὁ Βασιλεὺς ἔπρεπε νὰ πλάσῃ νόμον. Ἄλλ' ὁ νόμος οὗτος ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ὀπισθενεργὸν δύναμιν; ἠδύνατο οἱ συλληφθέντες νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τὴν δύναμιν τοῦ νόμου τούτου; οὐχὶ ἀπαντῶσι πάντες καὶ ὅμως; Καὶ ὅμως ὁ Βασιλεὺς ὄχι μόνον ἐπλάσεν Νόμον κατατάσσοντα τὴν ἐλευθεροφροσύνην μεταξὺ τῶν ἐγκλημάτων τῆς ἐσχάτης προδοσίας, ἀλλὰ καὶ ὑπέβαλεν αὐτοὺς ὑπὸ τὴν δύναμιν του. Καὶ δὴ δικασθέντες, δι' αὐτοῦ κατεδικάσθησαν εἰς πρόσκαιρα δεσμά.

Α. ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΣ.

ΤΟΡΚΟΥΑΤΟΣ ΤΑΣΣΟΣ

(Συνέχεια ἴδε φύλ. Ε'.)

Ἐνταῦθα ἐγκαταλείποντες τὸν ἐραστὴν Τάσσον, ἄς ἔλθωμεν εἰς τὸν ποιητὴν. Ὡς εἶπομεν ὁ Ἀμύντας ἐπροξένησε τόσον καλὴν ἐντύπωσιν, ὥστε πανταχόθεν ἤκουον ἐπαίνους καὶ τὰς εὐνοϊκὰς κρίσεις τῶν σοφῶν ὑπὲρ τοῦ ἔργου του ταῦτα δὲ κατηχηχάριστον αὐτὸν, καθόσον ἐπέισθη ὅτι εἶχε κατορθώσει νὰ ἐκφράσῃ ἐν τῷ Ἀμύντῃ ὅ,τι ἐπεθύμει καὶ ὡς τὸ ἐπεθύμει. Πολλὸ δὲ μᾶλλον ἐχάρη ὅτε ἔμαθε παρὰ τοῦ δουκὸς Ἀλφόνσου ὅτι ἡ Λουκρητία, τότε δούκισσα τοῦ Οὐρβίνου, γυνὴ τῆς ὁποίας τὸ πνεῦμα καὶ ἡ παιδεία ἦσαν γνωστὰ καὶ μεγάλως ἐξετιμῶντο, ἐζήτησεν ἀντίγραφον τοῦ δράματός του ἐκείνου. Λαβὼν ἄδειαν ἐκομίσαστο τὸ ποίημά του τῇ εὐγενεῖ δουκίσσῃ, ἥτις καὶ διέταξε τὴν παράστασίν του. Τὸ δεύτερον ἦδη ἀπὸ σκηνῆς ὁ Ἀμύντας ἐχειροκροτήθη καὶ ἐπηνέθη ὑπὸ λογίου ἀκρατηρίου πρὸς μεγάλην χαρὰν καὶ εὐχαρίστησιν τοῦ Τάσσου. Ὁ δὲ δούξ καὶ ἡ δούκισσα τόσον νύχαριστήθησαν ἐκ τοῦ δράματος τούτου καὶ τῆς θεατικῆς συναναστροφῆς τοῦ ποιητοῦ, ὥστε ἐδωρήσαντο αὐτῷ δακτύλιον μετὰ πολυτιμοτάτου λυχνίτου λίθου (rubis), ὃν ὅμως ἠναγκάσθη μετ' οὐ πολὺ νὰ πωλήσῃ ἀντὶ μικροῦ εἰς Ἰουδαίους, ὅτε περιπεσὼν

εἰς μεγίστην δυστυχίαν, ἐστερεῖτο αὐτοῦ τοῦ ἄρτου. Λέγεται δὲ ὅτι ἡ δούκισσα ἔκαμε τόσον λαμπρὸν δῶρον τῷ Τορκουάτῃ βεβαία οὕσα ὅτι δι' αὐτὸ ἤθελε πολὺ χαρῆ ἡ Λεονώρα, ἥς ἦτο εὐνοούμενος ὁ Τάσσος.

Ἄλλ' οὐδεμία χαρὰ ἄνευ λύπης, οὐδεμία εὐχαρίστησις χωρὶς νὰ ἀκολουθῆται ὑπὸ πικριῶν καὶ θλίψεων. Ὅλαι αὐταὶ αἱ τιμαί, ἡ δόξα, καὶ ἡ εὐνοια καὶ ὁ ἐνθουσιασμός τῶν εὐγενῶν ψυχῶν καὶ σοφῶν ὑπὲρ τοῦ Τάσσου διήγειρον τὴν χολὴν καὶ τὸ μῖσος πολλῶν αὐλικῶν καὶ αὐλοκαλάκων, μυστικῆ τότε σύττασις συνέστη ὅπως καταστρέψῃ αὐτόν. Θεμιτὰ δὲ καὶ ἀθέμιτα μέσα μετέβηεν αὐτῇ ὅπως κατορθώσῃ νὰ πείσῃ τὸν δούκα καὶ τὴν Λεονώραν ὅτι ὁ Τάσσος πολλὰ λέγει κατ' αὐτῶν κρυφίως, ὅτι ἐκτιμᾷ περισσότερο αὐτῆς τοὺς ἀντιζήλους των Μεδίκους καὶ ὅτι ὑβρίζει καὶ δυσφημεῖ τὸν οἶκον δ' Ἔστε, ἰσχυρίζομενος ὅτι ἐράται ὑπὸ τῆς Λεονώρας. Ταῦτα καὶ πολλὰ τούτοις ὅμοια, μικρὸν κατὰ μικρὸν διαδιδόμενα ἐν τῇ αὐλῇ καὶ ἐπιτηδείως φθάνοντα καὶ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ Ἀλφόνσου, ἔσχον μετ' οὐ πολὺ τὸ ἀποτελέσμα των, τοῦτο δ' ἦτο ἡ δυσμένεια καὶ ὁ θάνατος τοῦ εὐγενοῦς καὶ ἐνδόξου ποιητοῦ μας. Ὡς δὲ ὁ ὀδοιπόρος θαυμάζει μέγα τι δένδρον, τοῦ ὁποίου τὸ πυκνὸν καὶ ὠραῖον φύλλωμα ἢ ἡ ὑψηλὴ καὶ ὑπερήφανος κορυφή καταθέλλουσι αὐτόν, εἴτα δὲ ἐπανακάμπτων, ἀντὶ μεγαλοπρεποῦς θεάματος, κορμὸν μόνον ξηρὸν καὶ ἀχαριν συναντᾷ, διότι μικρὸς τις καὶ βδελυκτὸς σκώληξ κατέφαγε τὰς ρίζας τοῦ ὠραίου δένδρου ἢ ὡς ὁ βλέπων μεγαλοπρεπὲς τι πλοῖον πλησιέστιον καὶ ὑπὸ οὐρίου ἀνέμου ἀναγόμενον, θαυμάζει αὐτό, διότι ἵπταται μᾶλλον ἢ πλέει, μετὰ λύπης δ' ὕστερον μανθάνει ὅτι ἐβυθίσθη, ὑπὸ ἀθλίῳ μύδῃ διατρυπηθὲν κατὰ τὸν πυθμένα, οὕτω καὶ οἱ μεταγενέστεροι βλέπομεν πάντας σχεδὸν τοὺς μεγαλοφυεῖς ἄνδρας καταστρεφόμενους ὑπὸ κακοβούλων καὶ ἀχρείων τινῶν ὄντων, ὧν ὁ φθόνος εἶναι τὸ μόνον προσόν. Εἶναι ἀλήθεια τοῦτο, καταραδιουργοῦσι, ψεύδονται, ἐξαπατῶσι, ὑβρίζουσιν, ἐρπουσι καὶ τὰ πάντα τόσον καλῶς μορφῶνται

¹⁾ Πολλὰ τεμάχια ἐλήφθησαν ἐκ τῶν βιογραφικῶν περὶ τοῦ Σιελμπεργ ἀπὸ πληροφοριῶν τοῦ Ῥόννας καὶ τοῦ Μαροντέλη στενοῦ τοῦ Πελίκου φίλου.

καὶ πλάττουσιν, ὥστ' ἐπὶ τέλους πείθουσι, καταστρέφοντες τὴν ὑπόληψιν, παρουσιάζοντες ὡς ἐχθρούς, ὡς κακοβούλους, ὡς ἀπατεῶνας, ὡς ὑβριστὰς καὶ ἐπιβουλευμένους ἐκείνους, αἵτινες τὰ πάντα ἐπραξάν καὶ πράττουσι πρὸς δόξαν θρόνων, ἐθνῶν καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ τοὺς ὁποίους ὁ φθόνος καὶ ἡ μανία τῶν βδελυρῶν καὶ πάντοτε ὑπαρχόντων αὐτῶν ὄντων, ποτὲ μὲν βιάζει εἰς ἀπραξίαν πρὸς κοινὴν βλάβην ὅπως ταῦτα πρῶτον καταπολεμήσῃ, ποτὲ δὲ λυπεῖ τόσον ἢ ἀδικος αὐτῆ ἐπίθεσις καὶ μανία, ὥστε ἀπελπίζει καὶ προώρως φέρεῖ εἰς τὸν τάφον. Τοιαύτη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι ἡ Μοῖρα τῶν μεγαλοφυῶν ἀνδρῶν.

Ἐνεκα τῶν σκευωριῶν τούτων καὶ τῶν βδελουριῶν τῶν αὐλικῶν, ἃς εἶχε μὲν ἐννοήσει ὁ Τάσσο, δὲν ἠδύνατο ἡμῶς νὰ ἐξηγήσῃ ἢ ἀθῶα καρδία του, ἢ τοὺς πάντας ἐκτιμῶσα καὶ ἀγαπῶσα, μελαγχολία φερατὸν τὸν κατέβαλεν, ἐξανγκάσασα αὐτὸν εἰς ἀπραξίαν καὶ ἐμποδίσασα τὴν ἀπεπεράτωσιν τῆς ἀπελευθερωθείσης Ἱερουσαλήμ. Ἄλλ' ὅμως περὶ τὸ 1575 μῦθλας τὰς ἠθικὰς βιασάνους ἃς ὑπέφερεν, ἀπεπεράτωσε τὸ λαμπρὸν ἐπικὸν του ἔργον, τὸ ἀριστοῦργημα τῆς Ἱταλικῆς ποιήσεως τὴν ἀπελευθερωθείσαν Ἱερουσαλήμ, ἧς ἀποσπάσματα πρὸ τῆς τελειοποιήσεως ἀναγνωσθέντα εἰς τὴν δούκισσαν τοῦ Οὐρβίνου καὶ εἰς τινὰς σοφοὺς εἶχον ἐπισύρει τὰ ἐγκώμια καὶ τὸν θαυμασμὸν αὐτῶν, καὶ ἔκτοτε ἀνεκέρυξαν ὡς ἓνα τῶν πρώτων ποιητῶν τῆς Ἱταλίας τὸν ποιητὴν τοῦ ἀρίστου ἐκείνου ἔργου.

Γνωστοῦ γενομένου ὅτι ἀπεπερατώθη τὸ ποίημά του, ὑπὸ πολλῶν παρεκινεῖτο νὰ τὸ δημοσιεύσῃ δὲν ἔπρατεν ὅμως τοῦτο, προτιμήσας νὰ τὸ καθυποβάλλῃ πρῶτον ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν κρίσιν τῶν σοφῶν ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς του. Πρὸς τὸν σκοπὸν λοιπὸν τούτον ἀπέστειλεν ἀντίγραφον πρὸς τὸν παλαιὸν καὶ πάντοτε ἀγαπῶντα αὐτόν, φίλον καρδινάλιον Σκηπίωνα Γονζάγαν καὶ πρὸς ὃν εἶχε μεγίστην ἐμπιστοσύνην, καὶ ὅστις διετέλει τότε ἐν Ῥώμῃ, ἐν μεγάλοις ἀξιώμασι, παρκαλῶν αὐτὸν ν' ἀναγνώσῃ τὸ ἔργον μετὰ κριτικῆς ἐπιστάσεως καὶ τοῦ ἀνακοινώσῃ τὴν ἐπ' αὐτοῦ κρίσιν αὐτοῦ τε

καὶ ὅσων ἐκ τῶν ἐν Ῥώμῃ σοφῶν ἤθελε κρίνει αὐτὸς εὐλογον νὰ λάβῃ τὰς συμβουλὰς καὶ ν' ἀκούσῃ τὰς κρίσεις καὶ παρατηρήσεις, ταύτας δὲ νὰ συλλέξῃ καὶ τῷ ἀποστείλῃ, ἵνα ἐπ' αὐτῶν ἐπιδιορθώσῃ τὸ ποίημά του. Ὁ καρδινάλιος μετὰ προθυμίας πολλῆς ἐξετέλεσε τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ φίλου, ἐκλέξας τοὺς σοφωτέρους καὶ κριτικωτέρους ἀνδρας τῆς τότε μεγάλης καὶ διασήμου ἐκείνης πόλεως, μετὰ τῶν ὁποίων ἐπισταμένως ἀνέγνωσε καὶ ἔκρινε τὸ ὑψηλὸν ἔργον τοῦ Τάσσου. Συλλέξας δὲ τὰς σπουδαιότερας γνώμας καὶ κρίσεις ἀπέστειλε ταύτας ἐγγράφως τῷ ποιητῇ, ὅστις εὐγνωμόνως ἐδέχθη ταύτας καὶ μὲ πλείστας συνεμορφώθη, ἀποβαλὼν μόνον ὅσας ἐθεώρησεν ὡς κρίσεις προσελθούσας ἀπὸ διδασκαλικῆς σχολαστικότητος ἄμα δὲ καὶ ἀμουσίας.

Ἐπὶ τῶν κρίσεων τούτων κατεγίνετο ἐπιδιορθῶν τὴν ἀπελευθερωθείσαν Ἱερουσαλήμ, ὅτε, θέλων ὁ Ἄλφόνσος περισσότερο νὰ τὸν τιμήσῃ, ἀνέθεσεν εἰς αὐτὸν τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς Ἱστορίας τῆς οἰκογενείας δ' Ἐστε ὑπὸ ἄλλου ἱστορικοῦ ἐγκαταλειφθείσης ἡμιτελοῦς. Πλὴν ἢ τιμὴ αὐτῆ, ἢν ὅμως δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀποποιήθῃ, πολὺ τὸν δυσηρέστησε, διότι ἔνεκα ταύτης ἠναγκάζετο νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰς ἐπιδιορθώσεις του καὶ κατὰ συνέπειαν τὴν δημοσιεύσιν τῆς ἀπελευθ. Ἱερουσαλήμ, ὃ καὶ μόνον τὸν ἐνδιέφερε τότε, ὡς μέλλον ν' ἀναδείξῃ αὐτόν καὶ τὸν καταστήσῃ ἐνδοξον καὶ γνωστότερον τοῖς σοφοῖς καὶ τῷ λοιπῷ κόσμῳ.

Ἀνέλαθε λοιπὸν τὸ ἔργον τοῦ ἱστοριογράφου τῆς οἰκογενείας δ' Ἐστε οὐχὶ μετὰ μεγάλης εὐχαριστήσεως, ἀλλὰ οὐδὲν δεικνύων, κατεγίνετο πρὸς κατάταξιν καὶ τελειοποίησιν αὐτοῦ μετὰ προθυμίας ἀξιόζήλου, θέλων διὰ τοῦ τρόπου τούτου νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν δοῦκα, ὅστις ἐδείκνυε μικρὰν τινα δυσἀρεσκίαν ἔνεκα τῶν βδελουριῶν τῶν παρασίτων αὐλοκολάκων καὶ τινῶν ἐπιστολῶν τοῦ Τάσσου, αἵτινες περιέπεσον εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν του· εἰς τούτους δυστυχῶς ὁ πολλὰ ὑποφέρων Τάσσο παρεπονεῖτο κατὰ τοῦ Δουκὸς καὶ τῆς Λεονώρας καὶ ἀνήγγειλε τὴν ταχεῖάν του ἀναχώρησιν ἐκ Φερράρας, ὅπου ὄλοι, ὡς ἔλεγε, τὸν ἐφθόνου καὶ

συνώμοσαν κατ' αὐτοῦ. Αἱ ἐπιστολαὶ αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα λεγόμενα καθημερινῶς τῷ δουκὶ ὡς ὑπὸ τοῦ Τάσσου διαδιδόμενα καὶ δῆθεν δυσφημίζοντα τὸν ἐνδοξον οἶκον τοῦ Ἄλφόνσου, εἶχον καταστήσει κάπως δυσμενῆ τὸν Ἄλφόνσον, φαίνεται δὲ ὅτι ἀφ' ὅτου ὁ δυστυχῆς Τορκουάτος ἠγνόησε τὴν κατ' αὐτοῦ σύστασιν τῶν φθορεῶν αὐλικῶν καὶ παρασίτων τῶν ὄντων ἐν τῇ αὐλῇ, κατελήθη ὑπὸ δυσφημίας καὶ μελαγχολίας, πάντοτε καταλαμβανούσης αὐτὸν ὡσάντις ἐβλεπεν ἑαυτὸν ἀδικῶς καταραδιουργούμενον καὶ ὑβριζόμενον μόνον καὶ μόνον διότι εἶχε προτερήματά τινα πλείονα τῶν ἐχθρῶν του· ἀλλὰ ψυχὴ γενναία καὶ εὐγενῆς ὡς ἡ ἰδική του ποτὲ δὲν κατεδέχθη νὰ κατέλθῃ μέχρις ἐκείνων, ἀλλὰ περιφρονῶν αὐτοὺς ὑπέφερε μόνος του χωρὶς ποτὲ νὰ δείξῃ μηδὲ τὴν παραμικρὰν δυσἀρεσκίαν κατ' ἐκείνων ὅστινες ἐζήτουν νὰ τὸν ἐξοντώσωσιν. Οἱ λόγοι οὗτοι μετὰ πολλῶν ἄλλων ἐπεληθόντων δυστυχημάτων, δὲν δυσκολευόμεθα νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ὑπῆρξαν ἢ πρώτη αἰτία τῆς παραφροσύνης του.

Ἐν τούτοις καταγινόμενος πάντοτε εἰς ἐπιδιορθώσεις τῆς Ἱερουσαλήμ, ἐπεθύμει πολὺ νὰ μεταβῇ εἰς Ῥώμην καὶ ἄλλας τινὰς πόλεις τῆς Ἱταλίας ὅπως συμβουλευθῇ σοφοῦς τινὰς φίλους του ἐπὶ πολλῶν μερῶν τοῦ ἔργου του, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα νὰ ζητήσῃ τοῦτο ἀπὸ τὸν δοῦκα, διότι οὗτος ἐφέρετο πρὸς αὐτὸν δυσμενῶς. Τοῦτο ἐνόησασαι αἱ εὐγενεῖς ἡγεμονίδες ἐμεσίτευσαν παρὰ τῷ ἀδελφῶ των δουκὶ, καὶ χάριν πάλιν αὐτῶν, ἐπετρέπη τῷ Τάσσῳ τὸ ταξείδιον τοῦτο, ἐκ τοῦ ὁποίου μετὰ μικρὸν ἐπανῆλθεν. Ἐν τῇ ἐπανόδῳ του ὅμως εὗρεν ἔτι περισσότερο ψυχρὸν πρὸς αὐτὸν τὸν δοῦκα, διότι πολλὰ κατ' αὐτοῦ ἐν τῇ ἀπουσίᾳ του εἶπον εἰς αὐτόν, τὸ δὲ χειρίστον τὸν διέβαλλον ὡς διατηροῦντα μυστικὰς σχέσεις μετὰ τῶν συγγενῶν μὲν τοῦ δουκὸς, ἀλλ' ἀδιαλλάκτων ἀντιζήλων του, τῶν Μεδίκων. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ δούκισσα τοῦ Οὐρβίνου ἐπεχείρησε νὰ τὸν διαλλάξῃ μετὰ τοῦ δουκὸς, ἢ δὲ τρυφερὰ Λεονώρα ἔτι πλέον ταύτης προσέβη, προτείνασα εἰς αὐτόν τὴν

ἰδίαν τῆς προστασίαν, καθ' ὅσον τότε ἀναλαβοῦσα τὴν περιουσίαν τῆς μητρός της δὲν ἦτο πλέον ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τοῦ δουκὸς ἀδελφοῦ της. Ὁ Τάσσο ἐδέχθη τοῦτο, ἀλλὰ χωρὶς νὰ συλλογισθῇ ὅτι ἴσως ἤθελε δυσἀρεστήσει τὴν εὐαίσθητον προστάτριάν του, ἔψαλε καὶ ἐλάτρευσε μετ' ἐνθουσιασμοῦ μὴ κολακεύοντος αὐτὴν, νέαν τινὰ Λεονώραν κόμισσαν τοῦ Σκανδιάνου, ἧς ἡ ἐξαισία καλλονὴ ἡμάρωσεν ἀπάσας τὰς ὠραιότητας τῆς Φερράρας.

Οἱ στίχοι οὗς ἔγραψεν ἐγκωμιάζον αὐτὴν καὶ ἐκφραζόμενος τὸ καῖον αὐτὸν πάθος, δὲν ἐπίκραναν ποσῶς τὸν Λεονώραν, διότι τὰ προτερήματα καὶ αἱ ἀρεταὶ της πάντοτε τὴν προσφύλαττον τούναντιον μάλιστα μετ' ὀλίγας ἡμέρας προσεκάλεσε τὸν Τορκουάτον νὰ μεταβῇ μόνος μετ' αὐτῆς εἰς τινὰ μαγευτικὴν ἐπαυλίν της, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Δὲν ἔμεινε ὅμως ἐπὶ πολὺ ἐκεῖ καὶ ἀγνώμων ἀνεχώρησεν, ὅπως ἐπανακάμψῃ εἰς Φερράραν· ὅπου δι' ἐμπαθῶν ποιημάτων ἐξεφράσθη τὸ διαφλέγον αὐτὸν ἐρωτικὸν πάθος πρὸς τὴν κόμισσαν τοῦ Σκανδιάνου.

A. X. ΒΑΦΑΣ.

(Ἀκολουθεῖ).

Η ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑ.

ΡΕΜΒΑΣΜΟΣ.

[Κατὰ τὸ Γαλλικὸν τῆς δεσποτιίδος
Μαρίας Γαλλέτ Δὲ Κυλτῦρ.]

Ὁ εὐτυχῆς ἄνθρωπος μεταβάλλει
ὀλίγην θέσιν καὶ κρατεῖ αὐτὴν
ὀλίγον.

FONTENEAA.

Τρεῖς ψυχαὶ πρὸ μικροῦ εἰσῆλθον εἰς τὸ περικάλυμμα τῆς σαρκὸς αὐτῶν. Ὁμοῦ ἤρξαντο τὸ ταξείδιον αὐτῶν, ὅπερ γένησιν μὲν καλοῦμεν κατὰ τὴν ἀναχώρησιν, θάνατον δὲ κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν. Ὅστις ἴδῃ τὸ ἔν, θὰ γνωρίσῃ τὸ ἕτερον, ὅστις ἀπῆλθε, θὰ ἐπιστρέψῃ· αἱ ψυχαὶ αὗται ἦσαν καθ' ὅλα ὅμοιαι: — τρεῖς

σελίδες λευκαί, εἰς ἃς οὐδὲν ἦτο γεγραμμένον, καὶ ἔτοιμα νὰ λάβωσιν ἀμέσως τὴν πρώτην ἣν αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος αἰσθησίν: τὴν πάθησιν.

Καὶ αἱ τρεῖς ὁμοῦ ἀπῆλθον, καὶ αἱ τρεῖς εἰς τὸ αὐτὸ ὄφειλον νὰ καταλήξωσιν ἀποτέλεσμα, καὶ αἱ τρεῖς προσκαίρως μόνον ἦλθον εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ἀλλ' ὅμως ἐκάστη τούτων ἀνάγκη ν' ἀκολουθήσῃ εἰς πάντα, διάφορον δρόμον.

Πλησίον τοῦ ἐνὸς τῶν νεογεννηθέντων, ἵστατο γυνή, ἥς τὰ βλέμματα δὲν ἠδύναντο ν' ἀποσπασθῶσιν αὐτοῦ.

— Κύριε, ἐψιθύρισε αὐτῇ, σὲ ἰκετεύω, εἰσάκουσάν μου, εἴθε ὁ υἱός μου νὰ μὴ ὑποφέρῃ ποσῶς ἀπὸ τὸ ψῦχος, εἴθε νὰ μὴ πεινάσῃ, καὶ νὰ μὴ αἰσθανθῇ ποτε τοῦ ἄλλου τὴν ἀνάγκην. Δὸς αὐτῷ τὴν τύχην, ἥτις καθίστησι τὸν ἄνθρωπον ἀνεξάρτητον, εὐπόλητον καὶ εὐδαίμονα.

Πλησίον τοῦ ἄλλου τέκνου, ἵστατο ὠσαύτως μήτηρ. Ἡ γυνὴ αὕτη ἦτο ἀδύνατος καὶ ὠχρά, ἀλλὰ σπινθηροβολοῦσα ἐκ τρυφερότητος καὶ ὑπερηφανίας. Εἰς τὴν ὑπερβάλλουσαν αὐτῆς ἀγάπην, πῦχτο δι' ἐκεῖνο, ὅπερ εἶναι μὴδὲν πρὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀποφάσεων τῆς Προνοίας, καὶ ὡς ἡ ἄλλη μήτηρ ἐπίσης προσήχετο.

— Ἄ! Κύριε! ἔλεγεν αὕτη, δὲν δύναμαι εἰμὴ νὰ τὸ ἀγαπῶ, ἀλλὰ σὺ, ὅστις καθιστᾷς τὴν δρῦν ῥωμαλαίαν καὶ τὴν χλόην ἀδύνατον, θεὸς τὸν υἱόν μου ὑπεράνω τῶν περικυκλούντων αὐτὸν ὁμοίων του· εἴθε νὰ ὑπερβῇ πάντας, οὐχὶ κατὰ τὴν ῥώμην, ἣν δωροῖς εἰς τὰ ἀθλιέστερα τῶν πλασμάτων, ἀλλὰ κατ' ἐκεῖνο, ὅπερ ἀνυψοῖ ἀληθῶς τὸν ἄνθρωπον ὑπεράνω τῶν ἄλλων· κατὰ τὸ μέσον, ὅπερ πλησιάζει αὐτὸν πλεῖστον εἰς σέ: δὸς αὐτῷ τὸ πνεῦμα!

Διὰ τὸ τρίτον τέκνον, οὐδεὶς παρεκάλει τὸν Κύριον: ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ὄρφανόν.

Ὁ πανάγαθος Θεὸς δίδει πάντοτε, ἀρκεῖ νὰ αἰτῶσι παρ' αὐτοῦ· ἀφ' οἴουδ' ἕποτε ταπεινοῦ μέρους γίνεται ἡ προσευχή, καὶ γινόμενη μετὰ ζέσεως, εἰσάκουεται. Εἰσῆκουσεν ὁ Θεὸς τῶν δύο μητέρων. Ἐπέτρεψεν ὥστε ἡ ζωὴ τοῦ ἐνὸς τέκνου νὰ διέλθῃ ἐν τῇ εὐδαιμονίᾳ, καὶ εἰς τοῦ ἄλλου τὸν ἐγκέφαλον, ἔθετο τὸ

πνεῦμα — φλόγα, δάκρυ τρέφουσαν.

Ἄλλ' ἂν ὁ Θεὸς ὁ πανάγαθος ἀγαπᾷ τὰς μητέρας καὶ τὰ μικρὰ τέκνα, τὰς μὲν διὰ τὸν ἔρωτά των, τὰ δὲ διὰ τὴν ἀθωότητά των, ἐκλέγει πάντοτε ἐκ τῶν τέκνων. Μεταξὺ πάντων τούτων, προτιμᾷ τὰ ὄρφανά, πτωχὰς συντετριμμένας καρδίας, ζῶντα μεμονωμένα, περιπλανώμενα, ἐστερημένα ὁδηγοῦ εἰς τὸν λαβύρινθον τῆς ἀνθρωπότητος. Ὁ πανάγαθος Θεὸς ἔλαβεν οἶκτον ὑπὲρ τῆς τρίτης ψυχῆς, ἥτις ἔμεινε μεμονωμένη, ἥτις οὐδένα εἶχεν ὅπως εὐχρηθῇ ὑπὲρ αὐτῆς, ἥτις μήτέρα δὲν εἶχεν ὅπως ζητήσῃ, καὶ τῇ ἐξέλεξεν αὐτὸς ὁ ἴδιος τὴν τύχην τῆς.

Ἡ τύχη αὕτη ὑπῆρξεν ἐν μειδίῳμα.

Τὰ τρία τέκνα εἰσῆλθον εἰς τὴν ζωὴν διὰ διαφόρων ὁδῶν καὶ μάλλον κωλυμένων τῶν ὁδῶν τῶν χωριζομένων δι' ὄρεων καὶ θαλασσῶν, — ἐξ ὅλης τῆς ἀποστάσεως τοῦ βαθμοῦ καὶ τῆς διανοίας.

Τὸ πρῶτον ἐξῆσεν ὑπὸ τὴν στέγην, κατὰ τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ ἀνέμου, χωρὶς πείνης, χωρὶς βίβου, ἀνευ λύπης, ἀνευ τῶν κλονισμῶν, οἵτινες θραύουσιν ἢ ἀποκαθιστῶσι τὸν ἄνθρωπον δυνατὸν. Ἡ ὑπαρξίς του ὑπῆρξεν εἰκῶν, ἐστερημένη σιτιᾶς, ἅπαντα κυανῇ καὶ ῥοδινῇ, ἀνευ τῆς εὐχαριστήσεως τῆς πραγματοποποιημένης ἐπιθυμίας, ἀνευ ἐλπίδος, γεννωμένης ἐκ τοῦ κόλπου τῆς θλίψεως. Ἐπίσης ἀδύνατον διὰ τὸ κακὸν καὶ διὰ τὸ καλόν, ἀνίκανον μίσους καὶ ἔρωτος, πνεῦμα ἐσθεσμένον, καρδία μαραμμένη, χυμὸς πνιγεί.

— Υἱέ μου, ἔλεγεν ἡ μήτηρ του, ὅλη τρέχουσα περὶ αὐτό, δὲν εἶσαι εὐτυχῆς εἰς τοῦ κόσμου; ἔχεις τι νὰ φρονήσῃς, ἔχεις τι νὰ ἐπιθυμήσῃς;

Καὶ βίβον τοῦτο βλέμμα οὐχὶ λάμψεως ἐπὶ τῆς περικυκλώσεως αὐτὸ πολυτελείας, καὶ βαδίζον ἀορίστως τὸ κενὸν τῆς ψυχῆς του, ἀπεκρίνετο:

— Μῆτερ, ἀνιῶμαι.

Τὸ ἄλλο ἦτο τέκνον παράδοξον, κατηφές ὡς ὁ συλλογισμὸς, λάμπον ὡς ἀκτινοβολία· πρόθυμον εἰς τε τὸ μῖσός του καὶ τὴν τρυφερότητά του· σήμερον ψάλλον τὴν χαρὰν του ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀπεφυλισμένων ῥόδων, ὡς ὁ υἱὸς τοῦ Γισιανοῦ μετὰ τῆς Βασιλικῆς Δονάτου· αὐριον

σκυθρωπὸν, καταβεβλημένον καὶ κατακερωμένον ἐκ θλίψεως.

— Οἴμοι! διελογίζετο ἡ μήτηρ, ἡ τάλαινα μήτηρ, παρατηροῦσα μετὰ προσοχῆς τὸ μέτωπον τοῦ εὐαίσθητου καὶ ὠχροῦ ποιητοῦ, μὴ ἦμαι ἠπατημένη;

Τὸ τρίτον, τὸ ὄρφανόν, δὲν ἐγνώρισεν οὔτε τὰς ἀπολαύσεις τῆς τύχης, οὔτε τὰς μέθας τοῦ πνεύματος, οὔτε τὴν ἀνίαν τοῦ κόρου, οὔτε τὴν θλίψιν τοῦ ν' ἀκολουθήσῃ ἰδανικόν τι ἀδύνατον.

Οὐδεὶς ἐζήτησε δάκρυ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του, καὶ οὐδὲν θῶπευμα τὸ ἐξήρανε ποτε, ὅταν ἀνῆλθεν ἐκεῖ· ὑπέφερε καὶ πείναν, καὶ ψῦχος καὶ πόνον· ἀλλ' ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ ἐν δῶρον τοῦ Θεοῦ, κληρονομίαν ἐκλεκτῶν τινῶν: τὴν ἐσωτερικὴν φαιδρότητα.

Τὸ μῖσος, ἡ ζήλοτυπία, ἡ ὑπερηφανία, δὲν ἐπεσκέφθησαν ποσῶς τὴν ἀκτινοβολοῦσαν αὐτοῦ ψυχὴν. Ἠγάπα τοὺς δικαίους, ἐπειδὴ ἦσαν δίκαιοι· τοὺς κακοὺς, ἐπειδὴ ἦσαν δυστυχεῖς· ἐκεῖνους, διὰ τὸ μεγαλειῶν των, τούτους, διὰ τὴν ταπεινότητα των πάντας, ἐπειδὴ ἦσαν τοῦ Θεοῦ τὰ τέκνα.

Ὅ,τι χωρίζει ὁ κόσμος; ἐνοῦται συχνάκις διὰ τοῦ οὐρανοῦ. Αἱ δύο μητέρες συνηνώθησαν πλησίον τοῦ Θεοῦ ὁ αὐτὸς ἄγγελος τῆς ἀγάπης, τὰς ἐκάλυψε μετὰ τὴν πτέρυγά του.

Εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ἔνθα τὸ πᾶν καθίσταται αἰώνιον καὶ καθαρίζεται, ἐπηγρύπουν ἐπὶ τῶν υἱῶν μετὰ τῆς αὐτῆς μεριμνῆς, οἷας καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ μετὰ περισσοτέρας κρίσεως, ἐπειδὴ ἐνεθάθυον, ἀνευ προσπαθείας καὶ μετὰ λαμπύσεως καθαρότητος, εἰς τὰς ἰδέας τῶν ὑπεργαπωμένων τούτων ψυχῶν.

Ἡ πρώτη κατεκλύσθη ὑπὸ ταραχῆς, ἀνακαλύπτουσα τὸ κενόν καὶ τὴν ἀνίαν, ἐξ ὧν κατεκυμειύθη ἡ καρδία τοῦ τέκνου τῆς, βλέπουσα τί ἠδύνατο νὰ ἦναι τοῦτο καὶ ὅπερ δὲν ἦτο.

Ἡ δευτέρα ἐγνώριζεν ἤδη ὅτι εὐδαιμονίαν δὲν ἠσθάνετο ὁ υἱὸς τῆς. Ἦτο μάρτυς τῶν σκληρῶν ἀγωνιῶν, ἔνθα ἀφῆνε καθ' ἐκάστην μέρος τῆς καρδίας τῆς· ἐνόησεν ὅλας τὰς ἀθλιότητας τοῦ πνεύματος, καὶ μολαταῦτα ἐφριξεν ἔτι, ἀναμετρῶσα τὴν θλίψιν τῆς καταπεπληγμέ-

νης ταύτης ψυχῆς, τὰς ἐξαπατήσεις αὐτῆς καὶ τὸν πυρρονισμόν, ὅστις ἠπέλει νὰ τὸ καταβρογχίση.

Καὶ ἀμφότεραι αἱ μητέρες ἀνεφώνησαν:

— Κύριε, τί ἡμεῖς ἐπράξαμεν;

Ὁ ἄγγελος τῆς ἀγάπης ἤκουσε τὰ δάκρυά των καὶ ἀπεκρίθη.

— Ἄ! σὺ δὲν ὑπῆρξας συνετή, σὺ, ἥτις ἐνόμισας ὅτι ἡ εὐδαιμονία κατῴκει εἰς τὸ εὖ ζῆν· ὅτι ἡ ἡσυχία ἦτο, ἡ χαρὰ· ἡ ἀνάπαυσις, ἡ μακαριότης· ἡ ἔλλειψις συγκινήσεων, ἡ εὐδαιμονία. Ἔμῃ μῆτερ! ὁ ἀπωθὼν τὰς ἀκάνθας, ἀπωθεῖ τὰ ῥόδα! Καὶ σὺ ὑπῆρξας ἦττον ἔτι συνετή, σὺ, ἥτις δὲν ἐνόησας ὅτι τὸ μέτωπον, δὲν δύναται ν' ἀκτινοβολήσῃ, ἐὰν ἡ καρδία δὲν καίῃ, καὶ ὅτι ἡ ὑπεροχὴ δὲν ἐξαγοράζεται εἰμὴ διὰ τῶν βασάνων.

Αἱ δύο μητέρες ἐπανέλαβον:

— Ποῦ λοιπὸν κεῖται ἡ εὐδαιμονία;

Ὁ ἄγγελος τοῖς ἔδειξεν ἄνθρωπον κεκυφῶτα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, τὸ μέτωπον καταβεβρεγμένον ἐξ ἰδρώτος, ψάλλοντα εὐθύμως, συλλογίζομενον ὅτι ὁ Θεὸς ἤθελεν εὐλογῆσαι τοὺς κόπους του, καὶ ὅτι οἱ κόκκοι πίπτοντες εἰς τὴν αὐλακα, ἤθελον ἐξέλθει ὡς θρεπτικά φυτὰ διὰ τὴν οἰκογενεὶάν του.

Ἐπειτα ἀνακαλύπτων τὴν καρδίαν τοῦ γέροντος τούτου ἀνθρώπου, τὴν ὁποῖαν εἰς ἀσπὴρ ἐφώτιζεν, ὁ ἄγγελος ταῖς ἔδειξε γεγραμμένας τὰς δύο ταύτας λέξεις: ΕΡΓΑΣΙΑ, ΑΦΟΣΙΩΣΙΣ.

Αἰοπόν, ὁ εὐτυχῆς οὗτος ἀνὴρ, ἦτο ἡ ἐγκαταλελειμμένη ψυχὴ, ὁ ἀνευ πλοῦτου καὶ προτερημάτων ὄρφανός, — ἐκεῖνος τὸν ὅποιον ἡ Πρόνοια ἐπροίκισε δι' ἐνὸς μειδιάματος. Α . . .

ΑΝΑΤΟΛΙΚΑ ΕΘΙΜΑ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ

Εἰς τὴν θέαν τοιούτων μνημείων δυνάμεθα νὰ μὴ σταματήσωμεν ἐπὶ στιγμὴν τὴν διάνοιαν ἐπὶ τῆς καταγωγῆς καὶ τῆς ἀσκήσεως τῆς ἀρετῆς ἐκεῖνης τῆς Ἀνατολῆς, ἥτις φαίνεται συνδεομένη μετὰ τῆς νηπιότητος τοῦ κόσμου; Ἐν ταῖς

κοιλίας προπάντων όπου τὰ ἦθη διετήρησαν τὴν ἀρχέγονον ἀπλότητά των, καὶ ἐν ταῖς σκηναῖς τῶν νομάδων ἐκείνων τῶν πλουσίων εἰς πολυάρθμα ποιμνια καὶ εὐτυχῶν διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν. Εὐρίσκομεν τὰ πατριαρχικά ἦθη καὶ νομίζομεν ὅτι βλέπομεν ἀκόμη τὸν Ἀβραάμ, λησιμονοῦντα τὸ βάρος τῶν ἐτῶν του καὶ τρέχοντα πρὸς τοὺς ἀγνώστους ὀδοιπόρους ὅπως τοὺς ἰκετεύσῃ νὰ μὴ καταφρονήσωσι τὴν κατοικίαν του· εἰς τὸν εὐσεβῆ ἐκείνον Ἰσραηλίτην, τύπον τῆς ἀγαθοεργίας, ὅστις ἠύφραϊνε τὴν αἰχμαλωσίαν του, παρηγορῶν τὴν δυστυχίαν τῶν ἀδελφῶν του. Ἐν τόποις ἐνθα ἀπετυπώθησαν τόσον ζωηρῶς τὰ ἀρχαία ἦθη, ὁ ὀδοιπόρος τὸν ὁποῖον ὑποδέχονται καὶ βοηθοῦσιν, εὐλογεῖ τὴν πίστιν τῶν λαῶν ἐκείνων τῶν διατηρούντων τὰ εὐσεβῆ ἔθιμα τῶν πατέρων των, εὐχεταὶ ἡ δυστυχία νὰ μὴ τοὺς καταβάλῃ ποτέ, καὶ ὁ γενναῖος ξένος του νὰ μὴ ἀναγκασθῇ ν' ἀναφωνήσῃ ποτέ, ὅπως ὁ Ἰώβ ὑποκύπτων εἰς τὴν ὑπερβολικὴν του θλίψιν. «Ἐν τούτοις δὲν ἄφησα τὸν ξένον ἐκτὸς τῆς κατοικίας μου καὶ ἡ θύρα μου ἦτο πάντοτε ἀνοικτὴ εἰς τοὺς ὀδοιπόρους.»

Πραγματικῶς, ὅλοι οἱ Ἀραβῆς δύναται ἀκόμη καὶ σήμερον νὰ ἐπικαλεσθῶσιν, ὅπως ὁ Ἰώβ, μάρτυρα τὸν οὐρανὸν διὰ τὴν ἀγάπην των πρὸς τὰς σεβαστάς ἐκεῖνας δοξασίας, καὶ τὰ ἦθη, τὰ ὁποῖα ἀνέρχονται, ὅπως καὶ αὐτὸς, μέγχι τῶν πρώτων χρόνων τοῦ κόσμου. Ὁ ὀδοιπόρος, μετὰ ἀμοιβαίας τιμᾶς φιλοφρονήσεις, προσφέρει μικρὸν τι δῶρον, τὸ ὁποῖον πάντοτε λαμβάνουσι μετὰ θερασκευτικοῦ τινὸς αἰσθηματός· ἐὰν ὅμως εἶναι πολυτελής, τὸ ἀπορίπτουσι ὡς προσβολήν, καὶ ἐὰν κατὰ τὸ τέλος τῆς μακρᾶς ὁδοπορίας ἔτυχε νὰ διανεύμῃ τὰ προϊόντα τοῦ ἐδάφους ἢ τῆς φιλοπονίας τοῦ τόπου του, τὰ ὁποῖα ἐφρόντισε νὰ προμηθευθῇ τότε ἐν ἀνθος, ἢ ἀπλοῦν κλάδον δενδρυλλίου τινὸς δρεψᾶς πλησίον τῆς οἰκίας, προσφέρει εἰσερχόμενος. Αὐτὴ μόνη ἢ πράξις εἶναι ὁ τύπος δι' οὗ ἐξαίτετι τις ἄσυλον καὶ τὸν ὁποῖον πάντες ἐνοοῦσιν. Ἡ προσφορά πρασίνου φύλλου εἶναι διὰ τοὺς λοιποὺς ἐκεῖνους συνώνυμος μετὰ τὴν αἰτήσιν ξενίας· οἱ ὑπερέται, τὰ τεκνα πε-

ριστοιχίζουσι τὸν μουσαφίρον¹⁾ νομίζουσι ὅτι φέροι εὐτυχῆ τινα εἰδήσιν θεωροῦσι τὴν παρουσίαν του ὡς ἀντικείμενον χάρας· καὶ ἤδη εἶναι βεβαίωτος ὅτι οὐδὲν θὰ παραμελήσωσι τὸ ὁποῖον θὰ δύναται νὰ καταστήσῃ τὴν διαμονὴν του εὐχάριστον· θεωροῦσιν ὡς ἀναπόφευκτον καθήκον των νὰ τὸν κρατήσωσιν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τοῦλάχιστον καὶ νὰ σφάξωσι δι' αὐτὸν τὸ παχύτερον ἀρνίον· ὁ μουσαφίρης προσκαλεῖται πρῶτος ν' ἀρξῆται τοῦ φαγητοῦ, ὅπως νομίσῃ ἑαυτὸν κύριον τῆς οἰκίας, καὶ κατὰ γενικὴν συνήθειαν, ὀφείλει νὰ γευθῇ τῶν προκειμένων ὄψων, καὶ νὰ προσφέρῃ τὸ πρῶτον τεμάχιον εἰς ἐκεῖνον ὅστις τὸν ξενίζει· ὁ ξένος του τὸν εὐχαριστεῖ ὅτι ἐξέλεξε τὴν κατοικίαν του καὶ θεωρεῖ ἑαυτὸν εὐτυχῆ διὰ τὴν προτίμησιν αὐτῆν ἣτις τῷ φαίνεται ὡς καλοῦ οἰωνός.

Καὶ αὐτοὶ οἱ Βεδουῖνοι Ἀραβῆς, οἱ ἔτοιμοι ὄντες πάντοτε διὰ λεηλασίαν, τοὺς ὁποῖους οὐδεὶς δεσμός συνδέει μετὰ τῶν λοιπῶν ἐθνῶν, οἵτινες λαφυραγωγοῦσιν ἀσπλάγχχνως τὰ καρσάνια τῆς ἐρήμου καὶ καταδιώκουσι τὸν φεύγοντα εἰς τὴν θέαν των ὀδοιπόρον, οἱ Βεδουῖνοι οἵτινες θεωροῦσιν ὡς ἀρχαίαν κληρονομίαν τὸ δικαίωμα τοῦ λαμβάνειν διὰ τῆς βίας, τὰ ὁποῖα ἀδίκως, λέγουσιν, ἔστερήθησαν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰσμαήλ, φαίνονται ἐξαίφνης, διὰ καταπληκτικῆς ἀντιθέσεως, ὅτι λησιμονοῦσι τὸν χαρακτῆρά των, ὅπως ἐξασκήσωσι τὴν εὐγενεστέραν καὶ τὴν γενναιοτέραν ξενίαν. Οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἐγκαταλείπει τὸν ξένον τὸν ὁποῖον ἐδέχθη· ὀλόκληρος ἡ οἰκογένεια προτιμᾷ μᾶλλον ν' ἀπωλεσθῇ ὑπερασπιζομένη αὐτόν, ὅπως διαφυλαχθῇ ἀπὸ τοῦ ὄνειδους ὅτι ἄφησε νὰ ὑβρισθῇ ὁ ξένος τῆς· καὶ ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ ἱεροῦ τούτου τίτλου, ὁ ξένος διέρχεται τὴν ἐρημον, ἐν μέσῳ τῶν ἐχθρικῶν ὄρδων, προστατευόμενος συγχρόνως διὰ τῆς τιμῆς καὶ τῆς θρησκείας. Ἀποτραπιάζονται εἰς μόνην τὴν

¹⁾ Ἀραβιστὶ σημαίνει τὸν ὀδοιπόρον ξένον, hospes, ἵατο, τὸν ὁποῖον δέχονται ἔστω καὶ αὐτὸν τὸν συγγενῆ, ἢ φίλον. Ὁ τίτλος δεικνύει πάντοτε καθήκον τι. Ὁ πρέσβυς καλεῖται, ἐν τοῖς ἱερατικοῖς τύποις, ὁ ἐντιμώτατος μουσαφίρης τῆς ὑψηλῆς Πύλης.

ιδεάν τοῦ νὰ παραδώσωσι τὸν δυστυχῆ ὅστις ἤθελε καταφύγει ὑπὸ τὴν στέγην των καὶ ἤθελεν ἀφθῆ τοῦ ἱματίου των.

Καὶ οἱ μουσουλμάνοι ἔχουσι τὰς αὐτὰς δοξασίας. Τὸ ὄνομα τοῦ μουσαφίρου εἶναι προστασία καὶ τιμητικὸς τίτλος ὃν καὶ οἱ φανατικώτεροι δὲν ἀρνοῦνται εἰς τοὺς χριστιανούς. Πάντοτε ὁ μακρὰν τῆς γεννεθλίου χώρας του εἶναι ἀντικείμενον τῆς μερίμνης των. Πᾶσα ἀποδημία εἶναι πραγματικῶς δυστυχία εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκείνων, οἵτινες εὐρίσκουσιν τὴν εὐτυχίαν ἐν τῇ ἀναπαύσει καὶ δὲν δύνανται μάλιστα νὰ ἐννοήσωσι τὸν σκοπὸν τῶν λαμπρῶν ἡμῶν περιηγήσεων.

Ἐνῷ παρ' ἡμῖν, ὁ ὀδοιπόρος εἶναι συγχνάκις ὁ εὐτυχῆς ἄνθρωπος, τοῦ ὁποῖου φθονοῦμεν τὴν τύχην, διὰ τοὺς λαοὺς τούτους εἶναι πολλάκις δυστυχῆς τις ἄξιος βοήθειας, ναυδάτης βίβηθις ἐπὶ τῶν ἄκτων ἀπομεμακρυσμένης χώρας. Ἐκαστος ὅμως ἐννοεῖ ὅτι ἡ ἐντιμὸς αὐτῆ φιλοξενία παρὰ τοῦ λαοῦ τῆς Ἀνατολῆς, ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ἦναι ἡ πίστις των, λαμβάνει ἰδιαίτερον τινὰ χροαὶν ἐκ τῶν ἠθῶν ἐκάστου τῶν ἐθνῶν ἐκείνων. Παρὰ τοῖς Ἀράβιοις φέροι τὸν τύπον τῆς ἀπλότητος καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας των· παρὰ τοῖς Τούρκοις ἔχει τι τὸ καταναγκαστικὸν καὶ αὐστηρὸν ὅπως εἶναι καὶ αὐτοὶ· δεικνύουσι συγχνάκις τὴν ἀνησυχίαν ἢ δακνύουσι δεικνύουσι τὴν ἀνησυχίαν ἢ τὴν ἀδιακρισίαν παραπολὺ φοβοῦνται, βλέπει ὅτι ὑποδεχόμενός σε, νομίζει ὅτι ἐκπληροῖ καθήκον τι· παρὰ τοῖς Ἕλλησι, πούναντιον, εἶναι ἐορτὴ ἢ πανηγυρίζουσι· καὶ ἐκπλήσεται τις ἀπὸ τὴν ἀντίθεσιν αὐτῆν, πρὸ πάντων ἐν ταῖς νήσοις, ἐνθα διετήρησαν πιστότερον τὰ ἦθη των καὶ δὲν ἐθροβυθήθησαν ὑπὸ τῆς παρουσίας τῶν τυράννων των καὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ κρύψωσι τὴν εὐπορίαν των ἀπὸ τῆς ἀπληστίας ἣτις τοὺς κατασκοπεύει.

Ἐπὶ τῇ θεᾷ πλοίου εἰσερχομένου εἰς τὸν λιμένα τῆς Νάξου, τῆς Χίου, Μυκῶνου, οἱ προεστῶτες τοῦ μικροῦ ἔθνους ἐρχονται νὰ πληροφορηθῶσι ποῖος εἶναι ὁ ξένος τὸν ὁποῖον ἡ περιέργεια ὀδηγεῖ ἐπὶ τῶν ἄκτων των· καὶ ἐκεῖνος ὅστις πρῶτος λάβῃ τὴν εὐτυχίαν νὰ τὸν ὀδηγήσῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, προσπαθεῖ νὰ ἱκανο-

ποιήσῃ τὴν προτίμησιν αὐτῆν ὑπὸ τῆς ὁποίας ἐτιμήθη.

Ἡ οἰκογένειά του, ἢν ἔσπευσε νὰ εἰδοποιήσῃ εἶναι ἔτοιμος νὰ δεχθῇ τὸν ὀδοιπόρον. Σπεύδουσι νὰ τῷ προσφέρωσι καφέν, καρπούς, ἢ γλυκὰ, ἢ θυγάτηρ τοῦ οἰκοδεσπότη, στολισμένη μετὰ ὅλας τὰς χάριτας τῆς ἡλικίας τῆς, τὰ προσφέρει εἰς τὸν ξένον, ὅστις ἐκπλήσεται ἀπὸ ἀνησυχίαν ἢν δεικνύει βλέπων νὰ ὑπερετῆται ὑπ' αὐτῆς. Μετὰ μικρὰν ἀνάπαυσιν, τῷ προτείνουσι νὰ λουσθῇ ἢ νὰ κοιμηθῇ ὥρας τινάς· καὶ τὸν καιρὸν τούτον μεταχειρίζονται ὅπως προπαρασκευάσωσιν εὐχάριστον δεῖπνον.

Οἱ γείτονες προσκαλοῦνται εἰς τὴν τράπεζαν καὶ τὸν χορὸν, εἰς τὸν ὁποῖον αἱ νέαι καὶ ὠραῖαι νησιώτιδες ἐκτελοῦσι χοροὺς τῶν ὁποίων ἢ καταγωγῆ ἀνέρχεται εἰς τοὺς πρώτους αἰῶνας τῆς Ἑλλάδος, εὐχαριστοῦνται διὰ τὰς ἐρωτήσεις τοῦ ξένου, ὅστις ἀγνοεῖ τὰ ἦθη των, καὶ μετὰ προθυμίας τῷ ἀποκρίνονται· ἐν τῷ μεταξὺ ὁ οἰκοδεσπότης ἐνασχολεῖται εἰς τὰ μέσα διὰ τῶν ὁποίων θὰ τὸν ὀδηγήσῃ τὴν ἐπαύριον εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου, διὰ νὰ τῷ δείξῃ τὰ σπουδαιότερα μέρη ἢ λείψανά τινά ἀρχαίων οἰκοδομῶν· διηγεῖται τὰς παλαιὰς παραδόσεις τοῦ τόπου, καὶ εἴτε παραδέχεται τὰς δημῶδεις ιδέας, εἴτε δεικνύει παιδεύει ἣτις ἐκπλήσσει τὸν μὴ ἀποδιδόντα εἰς αὐτὸν τοιαύτην, πάντοτε ὅμως ἠδύνεσαι διὰ τὴν ζωηρότητα, τὴν φαντασίαν του καὶ τὴν εὐροίαν τῆς γλώσσης του.

Προσπαθεῖ νὰ κρατήσῃ τὸν ὀδοιπόρον, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἴδιος ἐπιθυμεῖ νὰ μείνῃ καὶ ὅτε, μετὰ τινὰς ἡμέρας ἀναπαύσεως καὶ διασκεδάσεως, ἀποφασίζει ἐπὶ τέλους ν' ἀναχωρήσῃ, θλίβεται διὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτῆν, καὶ δὲν δύναται νὰ ὑποφέρῃ τὴν ιδεάν, ὅτι δὲν θέλει ἴδει πιθανῶς ἐκεῖνον, παρ' ὃν ἔλαβεν ὑποδοχὴν τοσοῦτον ἀγαπητὴν καὶ εὐχάριστον. Ὅποια χαρὰ δι' αὐτόν, ἐὰν μετὰ τινὰ ἔτη, ἀπὸ ἀπροόπτους περιστάσεις, ἐπαναχθῇ εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον καὶ δυνήθῃ ν' ἀνταποδώσῃ εἰς τοὺς ἀρχαίους ξένους του τὴν ὑποδεξιῶσιν ἢν ἔλαβε παρ' αὐτῶν!

[Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.]

Αγ.

Ο ΙΕΡΕΥΣ ΔΟΪΛΙΓΓΕΡ

Ἡ φήμη τοῦ ἀνδρὸς τούτου μᾶς παραινεῖ νὰ γράψωμεν ὀλίγα περὶ αὐτοῦ.

Ὁ Ἰωάννης Ἰωσήφ Ἰγνάτιος Δοίλιγγερ, διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας καὶ θεολογίας καὶ τακτικὸς αὐτῆς καθηγητῆς εἰς τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Μονάχου, μοναχὸς τοῦ τάγματος τοῦ ἁγίου Γαστάνου, πνευματικὸς σύμβουλος τοῦ ἀρχιεπισκόπου τοῦ Μονάχου καὶ ἱππότης διαφόρων ταγμάτων, ἐγεννήθη τῇ 28 Φεβρουαρίου τοῦ 1799 καὶ εἶναι υἱὸς ἐπισήμου φυσιολόγου καὶ ἀνατόμου.

Ἀφοῦ ἐτελείωσε τὰς θεολογικὰς του σπουδὰς εἰς Ἐρσβούπολιν ὁ Δοίλιγγερ ἰερώθη κατὰ τὸ 23ον ἔτος τῆς ἡλικίας του. Τοιαύτη δ' ἦτο ἡ ὑπόληψις τοῦ νέου ἰερέως, ὥστε τὸ ἐπόμενον ἔτος 1823 τῷ προσεφέρθη ἔδρα εἰς τὸ λύκειον τοῦ Asciaffemburgo καὶ τῷ 1826 διωρίσθη ὑπὸ Λουδοβίκου τοῦ Α' καθηγητῆς εἰς τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Μονάχου, ἐνθα τότε μετηνέχθη ἐκ Λανδούτης. Ἐκεῖ ὁ Δοίλιγγερ παρέδωκεν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν, ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον, δογματικὴν καὶ θρησκευτικὴν φιλοσοφίαν. Τῷ 1845 ὁ Δοίλιγγερ ἀπεστάλει βουλευτῆς τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Μονάχου εἰς τὴν Βαυαρικὴν βουλὴν· ἀλλ' ὅτε ἡ διάσπαστος ὀρχήστρια Lola Montes ἐπεισε τὸν βασιλέα νὰ παύσῃ τὸ ὑπουργεῖον Ἀβελ, διότι δὲν τὴν εἶχεν ἀναγνωρίσει κόμισαν, καὶ ὁ Δοίλιγγερ πιστὸς ὀπαδὸς τοῦ Ἀβελ, συνεμερίσθη τὴν ἀτυχίαν του, οὕτω δὲ καὶ αὐτὸς κατεδιώχθη. Ἐκλεχθεὶς ὁμοίως τῷ 1848 μέλος τοῦ εἰς Φραγκφούρτην Γερμανικοῦ κοινοβουλίου, ἐκάθησε καὶ οὗτος πρὸς τὰ δεξιὰ ὡς ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος τῶν φιλελευθέρων.

Ἄξιοσημείωτον εἶναι ὅτι τότε ὁ Δοίλιγγερ ὑπερησπίσθη Πιὸν τὸν Θ'. κατηγορούμενον δι' ἐνὸς τῶν ὑπουργῶν τῆς Βαυαρίας ὡς γενόμενον ἀρχηγὸν σταυροφορίας κατὰ τῆς Αὐστρίας.

Κοπάσαντος τοῦ κινήματος τοῦ 1848 ὁ Δοίλιγγερ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν θέσιν του ὡς καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ

Μονάχου, ἐκλεχθεὶς μέλος τῆς Βαυαρικῆς Βουλῆς ἐν ἣ ἐργάσθη μέχρι τοῦ 1860.

Ὁ νῦν βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκος ὁ Β' ὠνόμασε τὸν Δοίλιγγερ κανονικὸν τῆς ἐκκλησίας τῆς Αὐλῆς καὶ βασιλικὸν σύμβουλον καὶ ἔγραψε πρὸς αὐτὸν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη διαφόρους ἐπιστολάς συγχαίρων αὐτὸν δι' ἅς περὶ ἀλανθάστου ἐπρέσθευεν ἀρχὰς καὶ ἐνθαρρύνων αὐτὸν εἰς τοῦτο τὸ στάδιον.

Ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ δόγματος τούτου εἶχε ριφθῆ εἰς τὸν καθολικὸν κόσμον τὸ μῆλον τῆς ἐριδος καὶ ὁ Δοίλιγγερ ἐτιμάτο παρὰ τοῦ ἀνωτέρου Γερμανικοῦ κλήρου ἂν καὶ ἐν Ῥώμῃ ἀπὸ τοῦ 1860 εἶχε διακηρύξει ὅτι δὲν ἦτο ἀπαραίτητος εἰς τὴν θρησκείαν ἡ κοσμικὴ δύναμις.

Κατὰ τὸ 1848 ἐν τινι συνελεύσει θεολόγων γενομένη ἐν Ἐρσβούπλει, οὗτος συνώδευσε τὸν ἀρχιεπίσκοπον τοῦ Μονάχου Ρεϊσάχ, γενόμενον κατόπιν καρδινάλιον καὶ εἰς τὴν συνέλευσιν ταύτην τῷ ἐγένοντο μεγάλαι τιμαί.

Ὁ Δοίλιγγερ ἐθεωρεῖτο ἐκ τῶν πρώτων τῆς Γερμανίας θεολόγων, διακρινόμενος δι' ἅς ἔχει μεγάλας γνώσεις τῶν ξένων γλωσσῶν καὶ τῆς φιλολογίας. Κέκτηται οὗτος πλουσιωτάτην βιβλιοθήκην, ἕνεκα δὲ τῆς ἐπτάκτου μνήμης αὐτοῦ, δύνανται ἀνεθυμῆται καὶ τὸν τίτλον καὶ τὸ περιεχόμενον ἐκάστου τῶν ἐν αὐτῇ βιβλίων.

Τῷ 1826 ἐδημοσίευσεν ὁ Δοίλιγγερ τὸ πρῶτον τῶν συγγραμμάτων του ἐπιγραφόμενον περὶ εὐχαριστίας· τῷ δὲ 1828 ἐδημοσιεύθη τὸ ἀριστούργημα τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ, ἡ ἱστορία τῆς ἐκκλησίας καὶ τῷ 1850 ἐδημοσίευσεν τὸ ἐγχειρίδιον τῆς ἱστορίας τῆς ἐκκλησίας καὶ τὴν ἀναμόρφωσιν καὶ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς. Τοῦτο δὲ τὸ τελευταῖον μῆλον ἐποίησεν ἐντύπωσιν καὶ διὰ πολλοὺς λόγους καὶ διὰ τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐκτίθενται τὰ προτερήματα καὶ τὰ ἐλαττώματα τῆς ἀναμορφώσεως. Τῷ 1853 ὁ Δοίλιγγερ ἐδημοσίευσεν ἕτερον σύγγραμμα «Ὁ Ἰησοῦς καὶ ὁ Κάλλιστος, ἦτοι ἡ Ῥωμαϊκὴ ἐκκλησία κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ τρίτου ἀγῶνος».

Εἰς ὀλόκληρον σειρὰν ἀναγνωσμάτων

ἀπαγγελθέντων ὑπὸ τοῦ Δοίλιγγερ ἐν τῷ Ῥωμῆ τοῦ Μονάχου κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1861, αὐτὸς ἐκηρύχθη ἐναντίως τῆς γνώμης τοῦ ὅτι ἡ κοσμικὴ ἐξουσία εἶναι ἀναπόφευκτος εἰς τὴν ὑπαρξίν τῆς ἐκκλησίας. Ὀλίγον δὲ κατόπιν πρὸς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης ταύτης ἐδημοσίευσεν βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον «Θρησκεία καὶ ἐκκλησία, ἡ παπισμὸς καὶ ποντιφικὸν κράτος» ἐν τῷ ὀποίῳ ἀπ' οὗ ὑπερησπίζετο τὴν γνώμην του, ὅτι ἡ κοσμικὴ ἐξουσία δὲν ἦτο ἀπαραίτητος διὰ τὴν ὑπαρξίν τῆς ἐκκλησίας, κατεδείκνυε καὶ τὰς ἐντὸς τοῦ Ποντιφικοῦ κράτους τρομερὰς καταχρήσεις. Τοῦτο ἐπέσυρε κατ' αὐτοῦ τὴν ὀργὴν παντὸς τοῦ κληρικοῦ κόμματος καὶ ὁ Καίσαρ Καντοῦ γράφων πρὸς αὐτὸν τῷ 1863 τῷ ἀνέφερον ὅτι ἐν Ῥώμῃ τὸ ὄνομα Δοίλιγγερ θεωρεῖται ὡς ἐνὸς τῶν τρομεροτέρων ἐχθρῶν τοῦ Παπισμοῦ.

Τοῦτο ἐγένετο ἀφορμὴ νὰ ἀπανταντήσῃ οὗτος εἰς τὸν Καντοῦ ἀποκρούων τὴν κατηγορίαν ταύτην. «Μέχρι τοῦδε, ἔλεγεν, οὐδὲν βιβλίον ἐκδοθὲν ἐν Γερμανίᾳ, εἴτε ὑπὸ καθολικοῦ, εἴτε ὑπὸ διαμαρτυρομένου, ἔδωκεν ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ὀρθοδοξίας του. Διατί τοῦτο γίνεται εἰς τὸ ἐμὸν; καὶ πρὸ καιροῦ ἀκόμη καθολικαί τινες ἐφημερίδες θέλουσι νὰ μὲ παραστήσωσιν ὡς σφοδρὸν διαμαρτυρούμενον.»

Καὶ ἀληθῶς ὁ Δοίλιγγερ ἂν καὶ ἐν τῷ συγγραμμάτι αὐτοῦ ἤχητο τὴν πῶσιν τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας τοῦ Πάπα, οὐδέποτε ὁμοίως ἐκηρύχθη κατ' αὐτῆς, πρὸ τῆς ἐμφανίσεως, ἂν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν οὕτω, τοῦ δόγματος τοῦ ἀλαλήτου.

«Ἐπάρχουσιν ἐχθροί, ἔγραφέ ποτε, πλείστοι ἐχθροὶ κατὰ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, ἀλλ' εἰς τὸν καθολικὸν κόσμον οὐδεὶς εἶναι κατὰ τῆς πνευματικῆς, ἐκτὸς τῶν ἀληθινῶν ἐχθρῶν τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἡ ἀγία καθέδρα δὲν θέλει πέσει, διότι εἶναι ἀναγκαία, εἶναι ὁ γωνιαὸς λίθος ὅστις κρατεῖ ἠνωμένον τὸ οἰκοδόμημα τοῦ χριστιανισμοῦ.»

Ἀλλ' αὗται αἱ διακηρύξεις ὑπὲρ τῆς ἀγίας ἑδρας δὲν ἠδύναντο νὰ σιγᾶσιν τὸ κατὰ τοῦ Δοίλιγγερ ὑπάρχον ἐν Ῥώμῃ μῖσος· τὸν θεαοῦν ἐκεῖ ὡς αἵρετικὸν καὶ δὲν τὸν προσεκάλου οὐδόλους

εἰς τὰς προπαρασκευαστικὰς ἐργασίας τῆς Συνόδου, ὡς ἤρμοζεν εἰς τὸν πρῶτον τῆς Γερμανίας θεολόγον.

Ὅτι δὲ τὰ κατὰ τοῦ Δοίλιγγερ ἐχθρικά αἰσθήματα ἔτρεφε μόνον ὁ ἐν Ῥώμῃ κληρὸς, ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τινος ἐπιστολῆς, ἣν ὁ καρδινάλιος Σχβαρτζεμβερ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Πράγας ἔγραψε τῇ 25 Μαΐου 1868 πρὸς τὸν καρδινάλιον Ἀντωνέλλην, ἐν ἣ παρεπονείτο ὅτι μεταξὺ τῶν ἐπιφορτισθέντων τὰς ἐργασίας ταύτας οὐδεὶς ὑπῆρχεν ἀνίκων εἰς τι τῶν σπουδαίων τῆς Γερμανίας πανεπιστημίων ὑποδεικνύων ὡς ἀρμοδίους τὸν διάσπαστον ἱστορικὸν Hefele di Tubinga, τὸν καθηγητὴν Kuhn καὶ τὸν καθηγητὴν Δοίλιγγερ «περὶ τῆς ὀρθοδοξίας τοῦ ὀποίου» ἔγραψεν «ὅλη ἡ Γερμανία εἶναι βεβαία καὶ μόνον ἐν τῇ Ῥώμῃ ὑπάρχουσιν οἱ ἀμφιβολία». Μεθ' ὅλα ὅσα ἔγραψεν ὁ σπουδαῖος οὗτος καὶ εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱεραρχίαν ἀνὴρ, ὁ Δοίλιγγερ ἔμεινεν ἀποκεκλεισμένος τοῦ ἀξιώματος τούτου.

Τὰ πράγματα ἀπέδειξαν ὅτι ὁ κληρὸς τῆς Ῥώμης καλῶς εἶχεν ἐννοήσει τὸν δεινὸν ἀντίπαλον εἰς τὸ τερατώδες τοῦτο δόγμα, ὅπερ ἐρρίβη ἐν τῷ κόσμῳ ὡς χειρόκτιον προκλήσεως κατὰ τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ.

Πρὸ καὶ μετὰ τὴν διακηρύξιν τοῦ δόγματος ὁ Δοίλιγγερ καὶ λόγῳ καὶ γραφῇ καὶ ἐπὶ τέλους διαρρήδην κατὰ τοῦτο διαμαρτυρήθη, ἂν καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μονάχου τὸν προσεκάλεσε νὰ ὑπακούσῃ ἐπὶ ποινῇ καθαιρέσεως καὶ ἀφορισμοῦ.

Ἐνεκα τῆς καθαιρέσεως καὶ τοῦ ἀφορισμοῦ τούτου ὁ Δοίλιγγερ ἀπεκλείσθη τῶν προσευχῶν τῆς ἐκκλησίας, μὴ δυνάμενος οὐδὲ νὰ δέχῃται οὐδὲ νὰ δίδῃ εὐλογίας, μὴ ἀναγινώσκων οὐδ' ἀκούων ἀναγιγνωσκόμενας προσευχάς. Εἶναι ἀνίκωνος νὰ ἀποκτήσῃ ἐκκλησιαστικὴν τινα ἐξουσίαν καὶ ἂν ἡ καθαιρέσις εἶχε τὰ ἀποτελέσματα ἅτινα εἶχεν εἰς ἄλλους καιροὺς ὁ Δοίλιγγερ ἤθελεν εἶσθαι ἀποκεκλεισμένος πάντων τῶν πολιτικῶν ἀξιωματίων, ἐν περιπτώσει δὲ θανάτου ὁ ἀφορισμένος ἐστερεῖτο καὶ αὐτῆς τῆς στρατιωτικῆς ταφῆς.

Δὲν δύναται τις νὰ προφητεύσῃ τὸ ἀποτέλεσμα εἰς τί θὰ καταλήξῃ τὸ ἐκ τῆς ἀντιπολιτεύσεως τοῦ Δοίλιγγερ καὶ ἄλλων σπουδαίων τῆς Γερμανίας θεολόγων γεννηθὲν κατὰ τοῦ ἀλαθίτου σχίσμα.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς τάξεις τῆς Γερμανίας μεγάλη ἢ ἐκ τοῦ δόγματος τούτου γεννηθεῖσα ἀντιπολίτευσις καὶ ζωηρὰ ἀντιπάθεια κατὰ τῶν Ἰησοῦιτῶν οἵτινες ἐδημιούργησαν, θερμῆ δ' ἠέπιθυμία τοῦ νὰ χειραφετηθῶσι καὶ πνευματικῶς ἀκόμη ἀπὸ πᾶσαν ξένην ἐπιρροήν. Εἶναι σχεδὸν ἀναμφίβολον ὅτι ἂν ὁ Δοίλιγγερ, Φρέδριχ καὶ οἱ ἄλλοι ἀρχηγοὶ τῶν ἐναντίων τοῦ ἀλαθίτου, ἔχωσι θάρρος, καὶ πιστεύωμεν ὅτι ἔχουσι, θὰ κατορθώσωσι νὰ ἀποσπᾶσιν ἐκ τῆς Ῥώμης πάντας τοὺς ἐν Γερμανίᾳ καθολικούς.

Γερμανός τις ἀκούσας νὰ παραβάλλωσι τὸν Δοίλιγγερ μὲ τὸν Δούθηρον εἶπεν, ὑπενωῶν τὰ σπουδαῖα ἱστορικὰ συγγράμματα τοῦ γερμανοῦ θεολόγου ἀόμην Δούθηρος ἔκαμιν ἱστορίας, ὁ δὲ Δοίλιγγερ εὐχαριστεῖται γράφων αὐτήν.»

Ὡς ἄτομον ὁ Δοίλιγγερ εἶναι ἐκ τῶν ἀκραιότερων ἀνθρώπων τοῦ κόσμου. Ἡ δὲ δὲν κάμνει ἄλλο τι ἢ νὰ δέχεται ἐγγράφα καὶ ἐπιστολάς συγχαρητηρίους, ἐξ ὧν μία τῶν ἀρίστων ἦτο ἡ τῶν καθηγητῶν τοῦ πανεπιστημίου τῆς Ῥώμης.

Α. Χ.

ΠΟΙΗΣΕΙΣ

ΑΣΜΑΤΙΟΝ ΠΑΡΟΙΝΙΟΝ.

(Ἐκ τοῦ δράματος «Κρήτες καὶ Βενετοὶ» τοῦ κ. Τιμ. Ἀμπελά.) *

Εἰς ἀναχωρῆν πολέμων
θέλω μέθην, ζῆτῶ οἶνον
καὶ ἀμέριμος, εὐδαίμων
εἰς τὸ δεῖπνον τραγουδῶ.

*) Τὸ ἀσμάτιον τοῦτο, εἰς τὸ κατὰ τοὺς ποιητ. ἀγῶνας τοῦ 1871 καὶ 1872 ἐπαινεθὲν δράμα Κρήτες καὶ Βενετοί, ψάλλεται ὑπὸ συνδειπουόντων ὁδοιπόρων ἐν ἀρχῇ τῆς Ε'. πράξεως. Σημ. Σ. Ἀν. Ἐπ.

Θείας βλέπω ὄπτασις
οἶνον τῆς Κισσίου πίνων
καὶ ἐν μέσῳ εὐθυμίας
ψάλλων ἔνοπλος πηδῶ.

Δὲν θὰ ζήσωμεν αἰῶνας
καὶ ἡ κόμη μας ταχέως
θὰ στεφθῆ ἀπὸ χιόνας,
ἂν οὐκ ἔγινε φαλακρά.

Λησμονήτε τὰς πικρίας.
Δις δὲν γίνεται τις νέος.
Ὁ πολὺ αἰσθηματίας
πίν' εἰς κύπελλα πικρά.

Ἄς ὑγράνωμεν τὰ χεῖλη
μὲ τοῦ οἴνου τὰς σταγόνας
Δὲν ποθεῖ ποτὲ ἡ φίλη
χεῖλη νὰ φιλῇ ξηρά.

Τὰ ἐξήρανε ταχέως
ἡ ζωὴ μας εἰς ἀγῶνας.
Ὅθεν πίνε, πίνε, ἔως
ν' ἀπομένωσιν ὕγρα.

Ὅπόταν τελευτήσω
πόσον θεῖον ἂν τὰ χεῖλη
εἰς τὸ στόμα προκολλήσω
κόρης φίλης καὶ ἀδράς!
Μὴ ἐκπνεύσωμεν εἰς κλίνην!
Ἡ εἰς πόλεμον, ὦ φίλοι,
ἢ ἂν ἔχωμεν εἰρήνην
εἰς ἀγκάλας τρυφερῆς!

Ἡ ΣΤΕΝΑΖΟΥΣΑ ΠΑΤΡΙΣ.

Τί στενάζει, τί λέγει καὶ πάλιν,
ἡ ἀρχαία τῶν φώτων ἐστία;
... Καταιγίδος τὴν πλήττει μανία,
εἶναι θῦμα πλεκτάνης φρικτῆς!

Ὅμοιάζει ἡ θεῖα φωνὴ τῆς,
μελωδίαν κινύρας μελοποιήσεως,
καὶ οἱ στόνοι. Ραχὴλ τῆς θρηνοῦσης
τὰ σφάζόμενα τέκνα αὐτῆς!

Ἐκ τῆς χώρας ἐκείνης ὁπόθεν
τοῦ Ὁρφέως ἀντήχει ἡ λύρα,
ἐκ τῆς Ἄρκτου ἀπόστολος σπαίρα
νὰ διώξῃ αὐτὴν προσπαθεῖ!

Καὶ τὴν χώραν τῆς πάλαι Δωδώνης,
καὶ τὴν γῆν τῶν σεμνῶν Πιερίδων,

κατοικίαν Μουσῶν Σαρματίδων,
νὰ συστήσῃ ἡ Ἄρκτος ποθεῖ!

Καὶ τὸν Ἄθω ζητοῦν νὰ ἀρπάσωσιν,
αἱ φρυάττουσαι Σλαῦοι Μαινίδες,
τὸ πῦρ, ἔνθα σεκταὶ Ἐστιάδες,
διεφύλαξαν τὸν ἐθνισμόν!

Καὶ ὁ πρῆν κλεινὸς Ἀρχιθύτης
τῆς Ἀσίας Σιών, Ἐφιάλτης
τῆς πατρίδος κατέστη, καὶ ψάλτης
διαπρύσιος τοῦ Σλαυισμοῦ!

Τίς τὸν γέροντα τούτου μανία,
εἰς κακόδουλος ὤθησε Μοῖρα,
τῆς ἐνδόξου Πατρίδος τὰ μύρα,
νὰ προδώσῃ τοσοῦτον αἰσχυρῶς;

Ὡ κατάρτατος ἔστω πᾶς δοσις,
ἐν ᾧ σύμπαν τὸ ἔθνος σφραδάζει,
καὶ ἐν ᾧ ἡ Πατρίς του στενάζει
θεατὸς διαμένει ψυχρῶς!

Τῆς ἀγνοίας τὸν πέπλον ὁπόταν,
τῆς Παιδείας τὸ φῶς καταρρίψῃ,
φοβερὰ ἐπ' αὐτοῦ θὰ ἐνεκήψῃ
ἡ δικαία τοῦ ἔθνους ὀργή!

Μὴ στενάζεις, Ραχὴλ σεβασμία,
καὶ ὁ λάβρος τυφῶν θὰ κοπάσῃ
καὶ τὸ σκότος αὐτὸ θὰ σκεδάσῃ,
ἢ πρὸς σὲ τῶν Ἑλλήνων στοργή.

Εἰς τὴν χώραν ἐν ᾗ ἐγεννήθη,
ὁ τῆς Ἐω κλεινὸς δοροκτήτωρ,
Ἰλαρὸς τῶν Μουσῶν ὁ ἡγήτωρ,
ἤδη στήνει τὸν θρόνον αὐτοῦ.

Καὶ ἀκτίνες λαμπραὶ θὰ φωτίσωσιν,
τὰ εὐώδη τῆς Θράκης πεδία,
ἐκεῖ ὅπου φρικώδης σκοτία,
νοερὰ ἐπεκράτει προτοῦ.

Μὴ στενάζεις, ὦ πότνια μῆτερ,
ρίψον βλέμμα σκιρτώσης καρδίας.
ἐκεῖ ὅπου τῆς θεῖας Σοφίας,
ἐγεροφρων ὑψοῦται ναός.

Τῆς δολίας Νιδῆς τὰ τέκνα,
ὄπαθός λογισμῶν ἰσθόλων,
θὰ τοξέωσῃ ὁ Φοῖβος Ἀπόλλων,
τῶν γραμμάτων ὁ μέγας θεός.

Τὰ πτερὰ τοῦ Ἄρκτου Ἰκάρου,
αἱ ἀκτίνες αὐτῶν θ' ἀναλύσωσιν,
καὶ εἰς αἴθρουσιν ἰλὸν θὰ βυθίσουν,
καὶ τοῦ κηρύττουσας τὸν Σλαυισμόν.

Καὶ τὸν δέσιμον σὲ Προμηθεῖα,
ὦ ἀρχαία τῶν φώτων ἐστία,
Ἡσυχίας σπιθαρὸς ἡ Παιδεία,
τῶν ἀρρήκτων θὰ λύσῃ δεσμῶν.

ΕΥΡΥΠΙΔΗΣ ΣΕΚΙΑΡΗΣ.

ΒΙΣ ΧΕΛΩΝΗΝ.

Ὅλοι σὲ συχαίνονται χελῶνα κακομοῖρα
μὰ ἐγὼ σὲ ἀγαπῶ
καὶ τοὺς λόγους θὰ τοὺς ἴπῳ

Σ' ἔκαμ' ἄσχημ' ὁ Θεός, ἀλλ' ὅμως τὸ γνωρίζεις
κι' ὅταν ἀνθρώπων ἰδῆς
κρύβεσαι νὰ μὴ φανῆς.

Τί καλά θὰ ἦτο ἂν καὶ κάμποσες κυρίες
ἔκαναν καθὼς ἐσὺ
χελωνίσσα μου χρυσή.

Ἄν καὶ βλέπουν ἐπὶ γυαλί τὸ παληοπροτωπὸ
βγαίνουν εἰς τὴν μουσικὴν [τοὺς
τρίτη πέμπτη κυριακῆ.

Α. Κ.

ΣΚΕΨΕΙΣ

ΒΙΚΕΝΤΙΟΥ ΜΟΝΤΗ.

Τὰ δάκρυα, τὴν λυπηρὰν ταύτην ἡδονήν,
ἔχουσιν οἱ δυστυχεῖς ὡς παρηγορίαν.

Ἡ συναναστροφή τῶν τεθλιμμένων,
εἶναι πάντοτε ὀχληρά.

Πόσον εἶναι γλυκεῖα ἐνὸς τέκνου ἡ παρουσία καὶ πόσον σκληρὰ ἡ ἀπουσία!

Ὁ οὐρανὸς συχνάκις δίδει τὸ διάδημα
καὶ τὸ σκῆπτρον.

Τῶν δυστυχῶν αἱ καρδίαι ἔχουν ἀνάγκην παρηγορίας.

Καὶ οἱ βασιλεῖς, ὅταν μισῶνται ἀπὸ τὸν οὐρανόν, εἰσὶν εὐτελεῖς καὶ μικροψυχοί.

Ἡ διήγησις μᾶς ἐλαφρύνει πολλὰ κίς τῶν θλίψεων τὸ βάρος.

Ἡ σκιά τοῦ θρόνου εἶναι ἰκανὴ νὰ καλύπτῃ ἐγκλήματα.

Ὁ δοξομανὴς ἄνθρωπος, εἶναι ἄνθρωπος σκληρός.

* Ἐχουσιν ἄρα γε τὰ τέκνα καλειτέτεραν ἄλλην ὑπεράσπισιν τῶν πατρικῶν κόλπων;

ΤΑ ΑΡΕΣΚΟΝΤΑ ΤΟΙΣ ΠΟΛΛΟΙΣ.

Ποιητὴς τις συναντήσας καθ' ὁδὸν τὸν κ. Ν. Γ. τὸν ἠρώτησεν ἂν τῷ ἤρουν τὰ ποιήματα ἅπερ ἀνέγνω ἔν τινι ἐνταῦθα φιλολογικῷ Συλλόγῳ. Ὁ κ. Ν. Γ. ἀπήντησε ὅτι πολὺ τῷ ἤρουν καθόσον ἦσαν μὲ πολὺ πάθος γεγραμμένα. Καὶ φίλε μου, τῷ εἶπεν ὁ ποιητὴς, ὁμολογουμένως ἔχουσι πάθος, ἂν καὶ ἐγράψα ταῦτα χωρὶς νὰ αἰσθάνωμαι τι, ὅπερ νὰ συγκινή τὴν καρδίαν μου καὶ ἐξάπτῃ τὴν φαντασίαν. Σὰς πιστεύω ἀπήντησεν ὁ κ. Ν. Γ. διότι ἂν ἠσθάνεσθε δὲν θὰ τὰ ἐγράφετε καὶ ἔτι μᾶλλον δὲν θὰ τὰ ἀνεγνώσκατε εἰς ὑπήκουον πολλῶν.

* Ἐλλην τίς σπουδάζων ἐν Γερμανίᾳ ἐπεσκέφθη μίαν ἡμέραν καθηγητὴν τινα, ὅστις θέλων αὐτὸν νὰ πειράξῃ τῷ εἶπεν: «Ἡ Ἑλλάς νομίζω, φίλτατε, ἔχει πολλὰ γαιδούρια, καὶ φαίνεται ὅτι καὶ πολλοὶ ἄνθρωποι θὰ μετεβλήθησαν εἰς γαιδούρια.» Μάλιστα, ἔχει, ἀπεκρίθη ὁ Ἕλληνας. Ἐνταῦθα ὁμοῦς ὑποθέτω ὅτι τὰ γαιδούρια ἔγειναν ἄνθρωποι καὶ δι' αὐτὸ δὲν ὑπάρχουν.

* Κυρία τις, χάριν νικοπορίας, ἦναπτε λίαν ἀμυδρὸν φῶς ἐν τῷ δωματίῳ της· ἄστεια της φίλη της πορευθεῖσα ἐσπέραν τινὰ πρὸς ἐπίσκεψίν της καὶ παρατηρήσασα τὸ ἀμυδρὸν τοῦ φωτίζοντος λύχνου: Ἄναψε, σὲ παρακαλῶ, φίλη μου, τῇ εἶπε

καὶ ἕνα ἄλλον λύχνον, διὰ νὰ διακρίνωμεν ποῦ εὐρίσκεται τὸ φῶς σου.

* Νέος τις λίαν ἀνεπτυγμένος εἶχε τὴν ἀτυχίαν νὰ ἔχῃ πατέρα μεθυσον. Εἰς μάτην αἱ προτροπαὶ καὶ αἱ μετὰ δακρύων ἱκεσίαι τοῦ υἱοῦ! ὁ πατὴρ ἐπέμενεν εἰς τὸ καταστρεπτικὸν πάθος του. Ἡμέραν τινὰ περὶ τὸ δεῖλι ἐπιστρέφων ὁ νέος εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν, εἶδεν ἕνα μεθυσμένον κυλισθέντα ἐντὸς τῆς βορβοῦρου καὶ ἐν καταστάσει ἀναισθησίας διατελοῦντα χοιρώδης καὶ διαλείπων βρογχισμὸς ἐπρόδιδε τὴν ζωὴν του· μῦσαι δὲ ἀφθονοὶ ἐκάθηντο ἐπὶ τοῦ προσώπου καὶ τῶν ἐνδυμάτων του, ἅτινα ἦσαν κεχρισμένα ἀπὸ διαφόρους ὕλας.— Ἴδου παράδειγμα σωφρονιστικὸν διὰ τὸν πατέρα μου, εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ νέος. Διὸ καὶ μεταβάς οἰκαδὲ ἐλάβε τὸν πατέρα του μεθ' ἑαυτοῦ, ὑποσχθεὶς νὰ τῷ δείξῃ κάτι περιεργον. Φθάσαντες πρὸ τοῦ ζώτου ἐκείνου πτώματος, ἐσπάθησαν, καὶ ὁ υἱὸς ἤρχισεν ὡς ἦτο ἐπόμενον νὰ διδάσκῃ ἐπ' αὐτοῦ. «Τοιαῦται εἶναι αἱ συνέπειαι τῆς μέθης, ἔλεγεν ὁ ἐνάρετος νέος, ὁ λογικὸς γίνεται κτηνώδης· ὁ ἄνθρωπος μεταβάλλεται εἰς κύνθηρον ἐν τῇ κοπρίᾳ. Ὁ φεληθητι, πάτερ, ἐκ τοῦ παραδείγματος τοῦ ἀθλίου τούτου καὶ ἀποτίναξον τὸν ζυγὸν τοῦ δουλοῦντός σε πάθους.» Καθ' ὅλον τοῦτον τὸν παραινετικόν, ὁ πατὴρ ἐβλεπεν ἀσκαρδαμικεῖ τὸν ἐν τῷ βορβόρῳ μεθυσον· ἐχαίρετο δὲ ὁ υἱὸς διότι τὴν προσοχὴν ταύτην ἀπέδιδεν εἰς συναίσθησιν τοῦ πατρός· ὅθεν καὶ μὴ θέλων νὰ τὸν ἐξευτελίῃ ἐπὶ πλέον· «Ἄγωμεν ἦδη, πάτερ, εἶπεν, εἰς τὴν οἰκίαν μᾶς» ἄλλ' ὁ πατὴρ ἐξηκολούθει σιωπῶν νὰ παρατηρῇ τὸν μεθυσον, πλησιάζας δὲ εἰς παρακείμενον λίθον ἐκάθησε: Καὶ διατὶ κάθησαι, πάτερ; ἠρώτησεν ὁ νέος.— Περιμένω, ἀπήντησεν, ὁ ἐξυπνήσῃ ὁ εὐδαίμων οὗτος θνητός, ὅπως πὸν ἐρωτήσω ποῦ καὶ ὅποιον οἶνον ἐπιε καὶ διασκεδάζει τόσον θαυμάσια! Δάκρυα ἀπελπισίας κατέβρεξαν τὰς παρειὰς τοῦ υἱοῦ, τοῦ ὁποῦ ἡ διδασχὴ ἔμεινεν ἐντελῶς ἀκαρπός.